

ANT

Haftalık Dergi • 25 Mart 1969 • Sayı: 117 • 125 Kuruş

AP'nin
sevkettiği
tasarıların
ardındaki
oyun

İFSA
EDİYORUZ

ÖZEL YÜKSEK OKULLAR RAPORU

onus:

giren 625 sayılı
maddesi gere-
Milli Eğitim
un yürürlüğe
onusu okulların
abit edilmemiş,
denetime tâbi

si gerekince yeni açıl-
eri, bina teçizat ve
li Eğitim Bakanlığı
en kurulu bir uzmanlar
ğrenci kapasiteleri ile
ğrenci sayılarının
an birkaç misli fazla

nin üçüncü fıkrasında
ettime başlama izni
acakları belirtilmiş,
ayan bir çok okul gazetelere
ı yapmışlar, yeni kayıt-
le bina ve teçizat yatı-
gitmişlerdir .

Kanununun 21 inci maddesinde
vi resmi öğretim kurumların-
ına aylığı karşılığında
ders saatlerine hâsıl gelme-
umlarında okuttukları ders
çmemek üzere, yetkili mercilerin
urumlarında ücretle ders verileb-
ugünkü tatbikat incelendiğinde
in özel yüksek okullarda
nının çok üstünde ders verdikleri

örneklerden de anlaşılacağı gibi
artan özel yüksek okulların Milli
bugünkü personel ve diğer imkân-
denetime tâbi tutulmaları iakân-

5. Sonuç:

okullar gerek öğretim teçizatı, gerek
bakımından kamu standartlarının çok
anılar kalabalık, ders dışı öğrenci-
ileri yok denecek kadar azdır. Kütüp-
l tesisler yeterli değildir. Bu
el yüksek okullar düşük nitelikte
maktadırlar.

teiler öğretim üyelerinin özel yüksek

HAFTANIN NOTLARI

Göllüce olayları

■ İzmir'in Torbalı İlçesine bağlı Göllüce Köyü'ndeki olaylar devam etmektedir. Bir süre önce köylüler tarafından işgal edilen, fakat Menderes'in halası kadınağa Mesude Evliyazade'nin şikayeti üzerine boşaltılan hazineye ait arazi üzerinde ot toplayan Göllüce'li kadınlar ve çocuklar, kaymakam vekili ile jandarma komutanının verdiği emir üzerine, jandarma saldırısına uğramışlardır. Eski kaymakamın, arazinin ağalar tarafından kullanılmayacağı yolunda teminat vermesine rağmen, kadınağının traktörlerle sürdürdüğü arazide yiyecek ot toplayan kadınlara ve çocuklara saldırılması neticesinde ikisi ağır olmak üzere dört kişi yaralanmıştır. Üç fıkra yazarının olayla ilgili izlenimleri basın sayfamızdadır.

Yayınevine baskın

■ Ankara'da polis Anadolu Yayınları'na baskın yaparak yayınevini «Lenin'in Hayatı ve Eserleri» ile «Karl Marx'ın Hayatı ve Eserleri» adlı kitaplarını toplamıştır. Akşama yakın bir saatte yayınevine gelen polis ekibi, 60 bin lira değerindeki kitabı, toplama emri göstermeden alıp götürmüştü. yayınevi sahibinin itirazlarını da dikkate almamıştır. Türkiye'de iktidarın kitap düşmanlığı, Hitler Almanyası'na taş çıkartacak seviyeye gelmiştir.

Eğitimde devrim

■ Haziran'da başlayan ve geniş anlamıyla eğitimde devrimi amaçlayan öğrenci boykotları, yetkililerce verilen sözlerle rağmen bozuk eğitim düzenine çözümlü getirilmemesi üzerine, yer yer yeniden başlamaktadır. Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu'nun ikibin öğrencisi, öğretim üyelerinin davranışlarından yönetmeliğin boşluklarına, barış gönüllülerinden Meksika üniversite binası yapımına kadar her şeye «hayır» diyerek boykota başlamışlar, rektörlüğe verdikleri muhtıradan da «sorunlarına kökten çözümlü bulununcaya kadar boykota devam edeceklerini» belirtmişlerdir. Ankara Ağaç İşleri Olgunlaşma Enstitüsü öğrencileri ile Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne bağlı Laborant Okulu öğrencileri de, aynı nitelikte isteklerini ileri sürerek boykota başlamışlardır. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri ise, düzenledikleri bir forumdan sonra, meclislerden geçen Ayukalık Kanunu'nun kendilerine avukatlık hakkı tanımasını protesto için dersleri boykot etmişlerdir. Asistanlar Sendikası yöneticilerinin yaptığı bir toplantıda da, yeni tazminat tasarısının yeterli olmadığı, asistanların sorunlarına çözümlü getirilmediği açıklanmıştır.

Engellenen gece

■ Anadoluhisari Fikir Kulübü'nün Pasabahçe İspirto Fabrikası lokalinde düzenlemek için birbuçuk ay önce tegebülse geçtiği tiyatro ve halk oyunları gecesi, lokalin verilmesinden vazgeçtiği için yapılamamıştır. Şule Yüksel Şenler'in konferanslarına dahi tahsis edilen devlet sektörüne ait bir lokal, bir folklor gecesi için verilmemesi, devrimci kuruluşlara yapılan baskıların yeni bir örneğidir. Kulüp yöneticileri, uğradıkları maddi ve manevi zararın tazmini için kanun yoluna başvuracaklardır.

Demircioğlu caddesi

■ TİP Belediye Meclisi üyelerinden Cengiz Yüksel'in, Gümüşsuyu Caddesi'ne «Vedat Demircioğlu Caddesi» adı verilmesi için yaptığı teklif, CHP'lilerin çoğunluğu tarafından reddedilmiştir. Yüksel teklifini ilk olarak geçen ekim ayında yapmış, fakat uzun süre hasıraltı edilmiştir. TİP'li bir teklifi sonradan gündeme aldırmağa muvaffak olmuşlar ve geçen haftaki belediye meclisi toplantısında görüşme konusu yapmışlardır. Ancak toplantıda CHP'li bir teklife karşı çıkmışlar, bu arada CHP'li üyelerden Hasan Easri Kuzuoglu ile eski AP'li Necati Kara TİP'li'lere küfredmişlerdir. Oturumu yöneten CHP'li Sedat Berekoglu da, TİP Grubu Başkanı Can Açıkgöz'ü dışarı atmakla tehdit etmiştir. Neticede teklif reddedilmiş, bunun üzerine TİP'li üyeler toplantıyı terk etmişlerdir. TİP'li üyeler ayrıca başkanlığa bir yazı yazarak bu oturuma ait hakkı huzurlarını almak istemediklerini bildirmişlerdir.

ANT yargılandı

■ ANT'nın 30 Temmuz 1968 tarihli sayısında yayınlanan «Kıtlık İktidarın Ortakları» başlıklı yazıda «devletin emniyet ve muhafaza kuvvetlerini tahkir ettikleri» iddiasıyla haklarında altı yıla kadar hapis istegiyle dava açılan arkadaşımız Yaşar Kemal ile sorumlu müdürümüz Alpay Kabacalı, 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmışlardır. Yaşar Kemal ve Alpay Kabacalı, sorgularında, Amerikan 6. Filosu'nun Türkiye'ye erlerinin şehvi duygularını gidermek için geldiğini, bu filoyu protesto eden öğrencilerin bir kısmı toplum polisleri tarafından dövüldüğünü, hattâ birinin şehit edildiğini belirtmişler, suç işleyen polisler ellerini kollarını sallayarak dolayışırken kendilerinin sanık sandalyesine oturtulmalarının adil bir davranış olmadığını söylemişlerdir. Duruşma, müdafî avukat Ziya Nur Erün'ün tevsili tahkikat hakkındaki talepleri bildirmesi için 12 Nisan'a bırakılmıştır.

TİP Beyoğlu İlçesi

■ TİP İstanbul İl Yönetim Kurulu'ndan sonra, teşkilattaki huzursuzluk nedeniyle Beyoğlu İlçe Yönetim Kurulu da istifata etmiştir. Geçici İl Yönetim Kurulu, ilçe yönetim kurulu üyeliklerine Erdoğan Yamaç (Başkan), Murat Ateş (Sekreter), Zahir Akman (Sayman), Hamdi Gül, Ali İnat ve Galip Kalkan'ı getirmişti.

Barajlar Kralı Balosu

■ Millet Meclisi Başkanlığına bir meclis araştırması önerisi veren Bağımsız Aydın Milletvekili Reşat Özarda, Demirköprü Barajı'nın saniyede 400-600 litre su kaçırdığını açıklayarak, barajın, elektrik enerjisi üretme fonksiyonunu da yitireceğini belirtmiştir. Böylece barajı inşa ettiren Demirel'in «Barajlar Kralı» balosu da sönmüştür.

Alkılıc kriz geçirdi

■ 142. maddenin çilekeş mahkumu Şadi Alkılıç'ın sağlık durumu ciddiyetini muhafaza etmektedir. Sağlık durumunun sürekli tedaviyi ve bakımı gerektirdiğine dair bir tıbbi kurul raporunu geçenlerde yayınlamıştı. Buna rağmen cezaevinde tutulan Şadi Alkılıç, 13 Mart gecesi cezaevinde bir kalb krizi geçirmiştir. Bir kaç haftadır cezaevinde yatan bir güreşçinin affı için kampanya açan gazeteler ve politikacılar, bir yazın sırf düşüncelerini açıkladığı için yıllardan beri demir parmaklıklar arkasında çürütülmesi karşısında hiçbir tepki göstermemektedirler. Devrimci güçler ve emekçi halk kitleleri nezdinde Şadi Alkılıç'ın çilesi karşısında tepki gün geçtikçe büyümektedir. Bu arada Avrupa'da da Alkılıç'ın hapisshane-den kurtarılması için çeşitli teğebbüsler yapılmaktadır.

DÖB'ün bildirisi

■ İstanbul Üniversitesi'nde sağcı zorbaların sebep olduğu olaylardan sonra sadece devrimci gençler aleyhinde soruşturma açılması, bu arada Deniz Gezmiş'in tutuklanması üzerine Devrimci Öğrenci Birliği bir bildiri yayınlamıştır. Bildiride «Son üniversite olaylarında, savunma durumunda olan devrimci, gerçek milliyetçi öğrencilerden sekiz kişi sanık olarak adliyeye verildiği halde, saldırganlardan ehi tabancalı, belli bıçaklı iktidarın haydutlarından hiç kimse yoktur. Başkanımız Deniz Gezmiş haksız yere tevkif edilmiştir. Şu katiyen unutulmasını ki, biz Mustafa Kemal gençliği olarak, Amerikan emperyalizmini ve onların çömezlerini Türkiye'den atıncaya kadar savaşa devam edeceğiz. Ve bu uğurda tevkif değil, hepimiz öleceğiz. Zira hiçbir şey bağışlanmaz ve özgürlük kadar değerli değildir.» denilmektedir.



Polisin yeni bir tertibi

Sol hareketin kamuoyundaki prestijini sarsmak için çeşitli oyunlara başvuran polis, yeni bir tertibi geçen hafta sağcı gazetelerde açıklanmıştır. Son Havadis, Sabah ve Bugün gibi gazetelerin yaptığı yayına göre, solcular çeşitli yerlere yaptırıldıkları basın kağıtlarıyla Türk bayrağını yukarıdaki kışede görülen hale getirmişlerdir. İddiaya göre bu kağıtlar zamlı olup yurt dışında basılmakta ve Türkiye'ye gizlice sokularak halkın dikkatini çekecek yerlere yaptırılmaktadır. Her ne hikmetse sadece sağcı gazetelerin gözüne çarpan bu kağıtların üzerindeki hiçbir solcunun düşünmeyeceği çocukça kompozisyon, tertibin idmin eseri olduğunu ortaya koymaktadır. Anlaşılan, polis, kibrit kutularının üzerinde Stalin resmi ve orak-çekiç arama devriial hortlatmak hesabındadır. Ama artık bu gibi tertiplere Türkiye'de fanatik bir avuç sağcıdan başka kanacak kimse kalmamıştır.



Vurdumduymaz Belediye!

Meclis'inde çoğunluğu CHP'li olan, başkanlık koltuğunu ise AP'nin elinde bulundurduğu İstanbul Belediyesi kelimenin tam anlamıyla mefluc hale gelmiş, Genel İş Sendikası'na bağlı sekiz bin işçi, ikramiyeleri verilmediği için, geçen hafta belediye sarayını işgal etmiş ve gerekirse oturma grevino başlayacaklarını söylemişlerdir. Başkanlık koltuğuna oturduğu günden beri çehri sahipsiz bırakan Fahri Atabey, bir yandan işçilerin tahriklerine kapıldığını söylerken, bir yandan da büyük bir sorumluluk içinde «Oturlursanız otursunuz, daha olmazsa ben de gider, onlarla beraber otururuz» demiştir. Atabey'in ve CHP'li belediye meclisinin yetersizliği yüzünden İstanbul'un elektriksiz, suuz, toptan kalmış ihtimali çok kuvvetlidir.

M. Belli tutuklandı

■ Bir süre önce Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde verdiği konferansın dolayısıyla Yazar Mihri Belli, Ankara'da tutuklanmıştır. Savcılık, konferansında skandala devrimci strateji üzerine görüşlerini açıklayan Mihri Belli'nin «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla 142. maddeye göre cezalandırılmasını istemektedir. Öte yandan, yazar Rasih Nuri İleri de, Henri Lefebvre'nin yıllarca önce yazdığı «Lenin'in Hayatı ve Eserleri» adlı kitabı Türkçeye çevirdiği için «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla tutuklanmıştır.

Hukuk'ta olaylar

■ Yazar Mihri Belli'nin tutuklanmasından sonra, Ankara Hukuk Fakültesi'nde vereceği ilan edilen, fakat tutuklanma dolayısıyla verilmesi imkansız hale gelen ikinci konferans da dekanlığın acele bir kararıyla iptal edilmiştir. Belli'nin tutuklandığından habersiz olarak sırf bu konferansı önlemek için fakültede bütün konferans izinlerini iptal eden dekanlığın bu karar öğrenciler arasında büyük tepki yaratmıştır. Dekan, fakültede öğrencilerin afiş ve pankartlarını da indirtmiş, ancak komandolar zorbalığa başvurarak kendilerine ait afişleri yeniden yerlerine asmışlardır. Bunun üzerine devrimci öğrenciler duruma müdahale etmiş, iki taraf arasında çatışmalar olmuştur.

Pasaport rezaleti

■ Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulu, Emniyet'te dosyası olduğu iddiasıyla İstanbul Barosu avukatlarından Faki Muzaffer Amaç'a pasaport veremeyen İçişleri Bakanlığı'nın kararını iptal etmiştir. Avukat Amaç, bundan bir süre önce turist olarak Avrupa'ya gitmek istemiş ve pasaport için emniyete başvurmuştu. Ancak Emniyet, avukata, dosyası olduğu ve yurt dışına çıkmasının sakıncalı olduğu iddiasıyla pasaport vermemişti. Danıştay'ın iptal kararından sonra, bugüne kadar sırf siyasi nedenlerle yurt dışına gitmeleri engellenen binlerce vatandaş seyahat özgürlüğünü kullanabileceklerdir.

Öğretmenlere baskı

■ Eğitim sistemini içinden çıkılmaz hale getiren Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, «Eğitim Yürüyüşüne katılan öğretmenler hakkında soruşturma açarak önümüzdeki günlerde iktidarın öğretmenler üzerindeki baskısını artıracığını» açıklamıştır. Çeşitli illerden «Eğitim Yürüyüşüne» katılmak üzere Ankara'ya gelen binlerce öğretmen hakkında İller İdaresi Kanunu'na göre açılan soruşturmada, öğretmenlerden «niçin mülki amirlerden izin almaksızın il sınırları dışına çıktıkları» sorulmaktadır. TÖS yöneticileri, Eğitim Yürüyüşü'ne katılan öğretmenlerin bu şekilde baskı altına alınması yolundaki çabaların sonuç vermediğini belirtmişlerdir.

Üniversiteye baskın

■ Başa geçtiğinden beri ikili oynayan İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Ekrem Şerif Ege, nihayet en çirkin manevrasını da çevirmiş ve kendi yönetimindeki özerk üniversiteye gece yarısı polisi sokarak Türkiye'nin bu en eski bilim yuvasını bir esrar tekkisi basar gibi bastırmıştır. Üniversite Yönetim Kurulu'nun haberi olmadan tek başına üniversiteye polis baskını yaptıran Prof. Ege, öğrenciden gelecek tepkilerden korktuğu için olacak ki kendisini derhal iki ay iznini sayarak üniversitenin yönetimini Rektör Vekili Prof. Lütfü Duran'a devretmiştir. Dergimiz hazırladığı sırada öğrendiğimize göre, Prof. Lütfü Duran, üniversitenin basılması kararından hiçbir dekanın haberi olmadığını söylemiştir. Nitekim, savcılık da, son silahlı öğrenci çatışması üzerine aramamız, Rektör'ün ihbarı sonucu yapıldığını açıklamıştır. Muhbir Ege'nin çağrısı üzerine bir savcı ile siyasi şubeye ve asayiş şubesine mensup 50 kadar polis üniversitenin altını üstüne getirmişlerdir.

Devrimciler kazandı

■ Ege Üniversitesi Fen Fakültesi'nde talebe cemiyeti seçimi devrimciler kazanmıştır. İdeolojik tartışmalarla geçen kongre sonunda sosyalistlerin Devrimciler Grubu 211, ortanın solunun Eylem grubu 133, ümmetçilerin Işık Grubu 103 oy almışlardır.

Anayasayı değiştirmek!

S EÇİMLERE çok kısa bir süre kala hükümetin meclise seri halinde bir takım tasarılar sevk etmesi, AP iktidarının yeni bir hesabın peşinde olduğunu göstermektedir. Politika ile yakından yada uzaktan ilgilenen herkes takdir eder ki, seçim safhı mailine girildiği ve milletvekillerinin seçmen avcılığına başladığı bir sırada meclise sevk edilen ve her biri üzerinde uzun boylu çalışma gerektiren tasarıların tamamının kanunlaşmasına imkan yoktur. Dört yıldan beri ülkenin temel sorunlarıyla ilgili hiçbir kanun getirmeyen ve bütün zamanını sol muhalefette mücadeleyle hasreden AP iktidarının son anda meclisi tasarı yağmuruna tutması, en açık deyimle, bile bile ladedir. Tasarıların büyük kısmı meclislerde görüşülemeyecek, Anayasa Nisamını Koruma Kanunu, TRT Kanunu değişikliği, Seçim Kanunu değişikliği tasarıları gibi bir kaç anti - demokratik tasarı meclislerden geçebilse dahi, büyük bir ihtimalle onlar da Anayasa Mahkemesi'nde yüzgeri edilecektir. İşte, AP iktidarının seçmeni oyuna getirme hesabı bu noktada kendisini gösterecektir. Süleyman Bey ve kumpanyası, seçmenlerin karşısına çıkıp, «Biz sizler için meclise tasarı sevk ediyoruz, muhalefet kanunlaşmasına imkan vermiyoruz; kanunlaşmaları da Anayasa Mahkemesi bozuyor. Öyleyse oylarınızı, AP'ye anayasayı değiştirmek için gerekli çoğunluğu sağlayacak şekilde kullanın!» diyecektir.

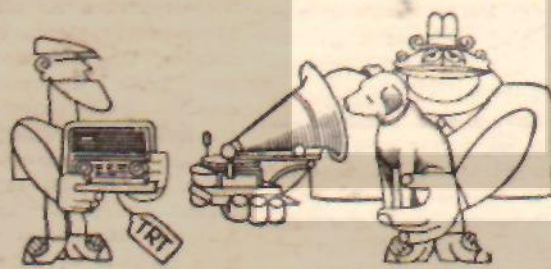
G EREK şimdiye kadarki kongre kararlarına, gerekse sözcülerinin ve yazarlarının sık sık tekrarladıkları beyanlara bakılırsa, AP iktidarının önümüzdeki seçim kampanyasında başlıca sloganı «Anayasayı Değiştirmek»tir! AP'nin bütün il ve ilçe örgütlerinde, camilerde, meclislerde, gazetelerde, dergilerinde, kahve köşelerinde, alle sohbetlerinde sabah akşam işlediği tema budur. Eski Demokrat Partililere siyasi haklarının geri verilememesi de «anayasaya» bağlandı için, Bayar ve takımının desteği ve o takıma oynayan diğer irili ufaklı partilerin de yan gayretleriyle «Anayasayı Değiştirmek» sloganının büyük taraftar toplaması mümkündür. Şu gerçek hiçbir zaman akıldan çıkartılmamalıdır: 27 Mayıs Devrimi'nden bir yıl sonra ve tek taraflı yürütülen bir kampanya sonunda yapılan referandumda dahi anayasa yüzde 40'a yakın kırmızı oy almıştı. Sekiz yıldan beri yürütülen aleyhteki yoğun propagandanın 1969 seçimlerinde daha büyük nisbetler halinde sonuç vermesi ve «anayasayı değiştirmek» umudunu AP'ye yada AP parantezindeki partiler cephesine üçte iki çoğunluğu sağlayacak miktarda oy kanallı edilemesi kimseyi şaşırtmamalıdır. Böyle bir kampanya karşısında Türkiye'nin devrimci güçleri, kendilerini duygusal davranışlara kaptırmadan meseleyi akıl planında değerlendirmek zorundadırlar.

T ÜRKİYE'de şimdiye kadar yapılmış ve yürürlüğe konmuş bütün anayasaların dramı aynıdır. Meşrutiyet'ten tutun, Cumhuriyet'e ve bugüne kadar bütün anayasalar halk kitlelerinin mücadelesi ve iradesi dışında hazırlanıp yürürlüğe konulmuş, ne kadar halkçı ve devrimci nitelik taşırsa taşırsın, neticede halkın dışında kalmıştır. Emekçi sınıflar kendi varlıklarının ve güçlerinin bilincine varıp kendi sorunlarına sahip çıkmadıkça, en ileri anayasalar dahi kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. 27 Mayıs Anayasası yürürlüğe girdikten sonra şehir ve köy emekçilerinin yaşamında ne değişiklik olmuştur ki, bu kitleler anayasaya sahip çıksın? Kaldı ki, düşünceye sınırlı taniyan, toprak reformunu imkansızlaştıran, sosyalist harekete gemi vuran hükümleri ve yorumlarıyla bu anayasayı devrimcilerin de yüzde yüz savunması mümkün değildir. Bu bakımdan, devrimciler güçlerini, soyut anayasa kavgaları yerine, emekçi kitlelerin bilinçlenmesi mücadelesine hasretmelidirler. TİP Genel Başkanı Aybar'ın, CHP Genel Sekreteri Ecevit'in, İKİF, Dev-Güç gibi devrimci örgütlerin son zamanlarda köylüleri bilinçlendirmek yolunda giriştikleri mücadele bu bakımdan ileri bir atılımdır. Bu mücadele sonunda bilinçlenen emekçi kitleleri, mevcut anayasa ile de yetinmeyecekler, bugünkünden çok daha ileri anayasayı kendileri mutlaka getirecekler, ona canları ve kanları bahasına sahip çıkacaklardır.

WASHINGTON DÜNYANIN SUÇ BAŞKENTİ OLDU -BASIN-



TRT'NİN ÖZERKLİĞİ KISITLANIYOR -BASIN-



"TÜRKİYEYİ ALTIN KALDIRMAK GEREK," -SÜLEYMAN BEY-



-YİNE SÜRÇÜ LİSAN ETTİN SÜLÜCÜSÜN... ALTIN DEĞİL, KÖKTEN KALDIRMAK GEREK, DİYECEKTİN İ..



SUÇLU



GÜÇLÜ İ..

GÖZ FÜRE
ÇETİN
YALCIN

**TÜTÜN EKİCİ
ARKADAŞ**

**1 Kg Tütün
10 TL.**

**1 Kg Sigara
150 TL.**

BİZİ SÖMÜRÜYÖRLER!

**BİRLEŞELİM HAKKIMIZI
ARAYALIM**

TÜTÜN EKİCİLERİ CEMİYETİ

Tütüncüler sömürüye karşı birleşiyorlar

Karadeniz Tütün Ekici Piyasası geçen hafta açılmış ve tütün ekicilerinin bu bölgede de nasıl korkunç bir sömürünün pençesinde kıvrandıkları ortaya çıkmıştır.

Bu bölgede de, Ege Bölgesi'nde olduğu gibi, ekiciler devletin himayesinden yoksun bırakılmıştır. Tütünün gıpta taban fiyatı tesbit edilmemiştir. Tekel kanunıyla yapılan destekleme alımları, ihtiyaca cevap vermek olanağından yoksun olduğu için, tütün ekici aileler, yine eski tuzaklara düşürülmüştür.

Kendi sorunlarını bizzat kendisinin harekete geçerek halletmesinden başka çıkaryolu kalmadığını gören Karadenizli tütün ekicileri, İstanbul'dan giden toplu gençlerin de yardımıyla merkezi Gerze'de olma üzere bir Tütün Ekicileri Cemiyeti kurmuşlardır.

Tütün Ekicileri Cemiyeti, yayınladığı ilk bildiriye kamuoyuna şöyle seslenmiştir:

«Oniki aydır gece gündüz soğuğa, yağmura, boğucu sıcakla aldatılmadan, yarı aç, yarı tok didinmemizin sonunda ürettiğimiz tütünü satmak üzereyiz.

Daha doğrusu bütün yıl çoluk - çocuk, genç - ihtiyar, kız - kızan gece uykusu demeden, gündüz durup dinlenmeden yetiştirdiğimiz gözbeğlenmiş, yaşama ümidimiz tütünüdür, yani bir yük emeğimizi satmak üzereyiz.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da borçluyuz. Satacağımız tütünden alacağımız para borcumuza yetmeyecek, çoluk çocuğumuzun bayramlık elbise gözüyle baktığı tütünümden alacağımız para bizi bir gün bile sevindirmeyecek. Çocuklarına, karısına, anasına bir çorap, bir yazma bile alamayacağımız olacak. Evlenmelerini tütününe satısına bağlamış kızlarımız, oğullarımız yine gelecek seneyi bekleyecekler. Seneye durum yine aynı olur. Yine bekleriz biz.

Ayağımızda garantili kara lastik patlamış, yemenilerimiz üstümüzde yırtıp pırtık, pantolonumuz, başımızda senelerdir giydiğimiz şapkamızla bekliyoruz.

Ömrünü tütün tarlalarında tüketmiş ihtiyar ninelerimiz, dedelerimiz de bekliyor hâlâ. Bakımsızlıktan, vitamin-sizlikten ayakları eğilmiş, ezik bakışlı, boynu bükük, yalınayak çocuklarımız bekliyorlar.

Çıplak çocuklarımız, ezilmiş kardeşlerimiz için, kendi hakkımızı aramak için, kendi kurtuluşumuz için birleşelim.

Bu düzen, soygun düzeni. Bizi bizden başka düşünen olmaz, bu düzende. Tütünü bizden on liraya alıyorlar. Bizim yılın oniki ayı didinerek yetiştirdiğimiz tütünü kağıda sarıp cigara diye 150 Lira'dan bize satıyorlar.

Fakirin dostu olmaz, köylünün dostu olmaz. Fakirler, köylüler birbirleriyle dost olur ancak. Haksızlığa karşı Tütün Ekicileri Cemiyeti'nde hakkımızı birlikte alalım.»

AYBAR'IN DEMECİ

Öte yandan TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar da bir demec vererek köylüleri toplu direnmeye çağırmıştır. Aybar'ın demeci özelle şöyledir: «Köylülerimiz, işçilerimiz, zanaatkarlarımız, kısacası bütün emekçiler, anayasanın 28. maddesini bizzat uygulamalıdır. Mesela toprak-az köylüler, anayasanın 28. maddesinin öngördüğü gibi mülksüz salkırsız büyük yürüyüş kolları halinde ve ellerinde pankartları, köylerinden şehirlere akınmalıdır. Ve büyük meydanlarda kendi sözcükleri kürsülere çıkıp, toprak-azlığın istisnalarını dile getirmeli, derhal toprak reformu yapılmasını istemelidirler. Öteki davalarımızda da tutulacak yol budur.»

İKTİDARIN «SEÇMENE SELAM» TASARILARI



ANAYASA MAHKEMESİ ÜYELERİ ANIT KABİR'DE

— Barajlar Krah bu barajı aşabilecek mi? —

AP iktidarı, seçimlere yedi ay kala, uzun süreden beri bir türlü parlamentoya getirilmeyen tasarıları arka arkaya meclis başkanlığına vererek ahkınca yeni bir oyunu sahneye koymaktadır. Zira bu seçim döneminde meclisler en geç mayıs ayı sonunda tatile girecektir. Meclis'in önünde çalışma günü olarak sadece 30 gün vardır. Bu 30 çalışma gününe karşılık meclislerin gündeminde şimdiden 98 kanun tasarısı ve teklifi, 6 genel görüşme, bir gensoru, 23 meclis araştırması, 50 sözlü soru önergesi biriktirilmiştir.

Kaldı ki, milletvekillerinin önümüzdeki 30 çalışma gününde de doğru dürüst çalışabilecekleri şüphelidir. Zira daha şimdiden bir çok milletvekili meclisi terketmiş, Ekim seçimlerinde milletvekilliğini yeniden garantilemek için seçim bölgelerine dağılmışlardır.

Şu halde, meclis gündeminde bekleyen bu kadar tasarı ve kanunun görüşülüp kabul edilmesine maddeten imkan yoktur. AP iktidarı, önümüzdeki kısa dönemde, herhalde dört yıl önce seçmene vaadettiği tasarıların hiçbirini meclislerde görüşmeyecektir. Olsa olsa, muhalefetin seçim şansını sarımsak için hazırlandığında şüphe olmayan Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısı, Seçim Kanunu değişikliği tasarısı ve TRT Kanunu değişikliği tasarısı ele alınabilecektir.

Öteki tasarıların gelince, İktidar sadece binaların meclise sevk edilmiş olmasıyla yetinecek, seçmenler hesap sorduğu zaman da, «Ne yapalım, biz tasarıları hazırladık ama muhalefetin engellemeleri yüzünden kanunlaştırmak imkanı bulamadık» gibi bahaneler ileri sürülecektir. Böylece AP iktidarı, bir kere daha vatandaşın enayi yerine koyma oyununu oynayacaktır.

Anayasa Nizamını Koruma Kanunu'nun, hem devrimci kanattan, hem de sağ kanattan gelen tepkiler karşısında meclisten geçmesi ihtimali de çok zayıftır.

Terör Kanunu'na karşı tepkinin en büyüğü, Anadolu'nun büyük oy potansiyelini kontrolü altında tutan nure ve ümmet-

çi kanattan gelmiştir. Meclis'te, hattâ AP Grubu'nda 100'den fazla temsilcisi harekete geçiren bu kanat, Terör Kanunu'nun özellikle nure ve ümmetçiler için yıkım olacağını ileri sürmektedir. Bunlara göre, aşırı solu sındırmak için mevcut ceza kanunu maddeleri yeterlidir, bu maddelerin daha sıkı uygulanması solu susturabilecek. Ama Anayasa Nizamını Koruma Kanunu meclisten geçerse, Bugün ve Sabah gazeteleriyle sabah akşam cihad çağrıları yapan ümmetçi ve marcuların ağzına kilit vurulacaktır. O kadar ki, halen Suudi Arabistan'da üslenmiş bulunan ümmetçi Mehmet Şevket Eyyi, Başbakan'a yazdığı açık mektupta, bu tasarı kanunlaşırca ümmetçilerden AP'nin tek oy alamayacağı tehdidini savurmıştır. Bu durumda Demirel için Terör Kanunu'nu uyutmaktan, yada ümmetçilerle ilgili hükümleri metinden çıkarmaktan başka çare kalmamaktadır. Ancak tek taraflı terör tedbiri getiren bir kanunun da Anayasa Mahkemesi'nden geçmesi ihtimali de sıfırdır.

Seçim Kanunu'nu değiştirme ihtimali de, AP içindeki Bilgiç kanadının muhalefeti karşısında adamakıllı zayıflamıştır.

Ümmetçi kanadın ve AP'nin tamamının desteklediği tasarı, TRT Kanunu'nu değiştiren tasarıdır. Değişiklik meclisten geçtiği takdirde İktidar TRT Genel Müdürü'nü istediği zaman değiştirebilecek, üye sayısını artırarak kontrolü altına alacağı TRT Yönetim Kurulu'na istediği yayın politikasını empoze edebilecektir. Seçim döneminde TRT'nin bu şekilde işletilmesinin anayasa ile ne derece bağdaşabileceğini bilen adamları ve muhalefet liderleri geçen hafta açık seçik ortaya koymuşlardır.

Tasarı AP'nin çoğunluğuyla kanunlaşacak olursa şüphesiz süratle Anayasa Mahkemesi'ne götürülecektir.

Bu takdirde Anayasa Mahkemesi büyük sorumlulukla karşı karşıya kalacaktır. Zira, «Anayasa Mahkemesi'nin» tasarısı sadece anayasaya aykırı bulması yetmemekte, bu konudaki

kararını kanun çıkıp da dava açılır açılmaz vermesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin kararı bir kaç ay geçtikçe takdirde İktidar radyoyu tam manasıyla AP'nin borazanı haline getirmiş ve atı alan Ülküdarı geçmiş olacaktır.

Dev güç görüşlerini açıkladı

Devrimci Güçbirliği adı ve kavramı altında görüş birliği yapan eliye yakın devrimci nitelikteki öğrenci, işçi, öğretmen ve çeşitli halk kuruluşları adına Taziri Senatör Kadri Kaplan geçen hafta başına bir bildiri yayınlarak Dev Güç'ün görüşlerini açıklamıştır.

Bildiride, Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu koşullar belirtiltikten sonra, «Bu acı verem gayri millî durum karşısında

Komer'in

Komer'in Türkiye'de her geçen gün gelişen Amerikan aleyhtarı akımı önlemek için Washington'a gönderdiği raporda yer alan tavsiyelerden bazıları uygulanmasına başlanmıştır.

Bu tavsiyelerden birincisi, Akdeniz'deki 6'ncı Filo'nun Türk limanlarını tek başına ziyaretlerine son verilmesidir.

Komer'in Türkiye'deki Amerikan personeli sayısının azaltılması ya da bu yolda propaganda yapılması yolundaki teklifi kabul edilmiş ve Türkiye Radyoları ile de bin kadar Amerikalı'nın yurdumuzdan ayrılacakları ilan edilmiştir. Ashında bin kadar Amerikalı personelin geri çekilmesinin nedeni başkadır. Amerika Birleşik Devletle-



— AP GRUPO MECLİS'İTE
— Kanunçuluk oyunu oynayanlar —

Türk Uluşu'na, bütün yurtseverlere düşen görev kurtuluşa devam etmektedir. Yeni milli kurtuluş savaşı aralıksız sürdürülerek Türk halkına maledelecektir. denilmekte ve mücadelenin hedefi şöyle saptanmaktadır: «Emperyalizme karşı savasta esas hedef, yabancı desteğine bel bağlayan ve onunla işbirliği yaparak halkımızı sömürren ve sömürülmesine göz yuman yabancılarla işbirlikçi çevrelerdir.»

Dev Güç, anayasaya uygun bir düzen kurulabilmesi ve iktidarları devlet adına bu görevi yapmaya zorlamak için devrimci güçleri «Beş yönlü demokratik savaşa» çağırarak şöyle demektedir:

1. Emperyalizm ile,
2. İktisadi sömürü düzeni ve toprak ağabığı ile,
3. Din sömürücülüğü ile,
4. Cehaletle ve mevcut eğitim düzeni ile,
5. Keyfi idare ile,

Şiddetle mücadele etmek ve bu mücadeleyi hem kişisel olarak hem de topluca sürdürmek herkesin bir Anayasa hakkı ve görevidir.

raporu

ri askeri masraflarda büyük kısmını yapmaktadır. İnsan yerine makine ikame ederek yabancı ülkelerdeki asker sayısında yapılacak indirimin boşluk yapmaması için hazırlanan plan uygulanmaktadır. Planın, Türkiye ile ilgili bölünmenin bir kısmı uygulanmış, 500'ü Adana'daki İncirlik üstünden, 500'ü de öteki üstünden olmak üzere bin kadar Amerikalının geri çekilmesi kararlaştırılmıştır. Fakat, çekilen askerlerin yerine makine ve yeni teknik imkanlar ikame edilmiştir. Bin kadar Amerikan askerinin geri çekileceğinin ilan edilmesi, Amerikalıların Türkiye'yi terk etmeye başladıkları anlamına alınmamalıdır, aksine Amerika Türkiye'ye daha sıkı verilmektedir...

Eski düzenin dayanakları böyle bir 5 YÖNLÜ DEMOKRATİK SAVAŞLA çöktürülmüştür. Anayasanın başlangıç kısmında belirtilen ve bütün sosyal ve hukuki temelleri ile kurulması Ulusa emredilmiş bulunan düzen kurulamazdır.

Bu düzen,
TAM BAĞIMSIZ VE GERÇEKTEN DEMOKRATİK BİR HALKÇI DÜZENDİR.

Ancak bu 5 YÖNLÜ DEMOKRATİK SAVAŞ ile bir ki,

- 1) Tam bağımsızlık,
- 2) Temelde planlı devletçilik ve toprak reformu.
- 3) Dinsel inançlara saygı, baskısız ve eşit işlem,
- 4) İşe dönük eğitim, yoksula ve köylüye eğitim önceliği,
- 5) Devlet kapisında vatandaşın eşitçe ve halkça sözünün geçerliği bulunan 5 KÖKLÜ YENİ ULUSAL DÜZEN kurulabilecektir.

Milli hareket partisinde iç kavga

GEÇTİĞİMİZ hafta perşembe günü, Milli Hareket Partisinde bölünmeler ve iç kavga olduğu yolundaki haberleri yayımlayan gazetele-re, üzerinde «TEMM» başlığı bulunan iki zarf gönderildi. Zarfların içinden biri Dündar Tager, diğeri de Mehmet Altınsoy'un imzalarını taşıyan aynı konuda iki yazı çıktı. Yazılarda şöyle deniliyordu:

«— Milli Hareket Partisi'nde anlaşmazlık olduğu ve bazı partililerin ayrılarak yeni bir parti kuracakları yolunda verdikleri haberler yalandır, teklif ederim...»

Adana'da yapılan CKMP olağanüstü kongresinde su yüzüne çıkan ve hattı kavgalara yol açan çatışma, o günden bu yana gelişmiş, Türkesçiler, Ümmetçiler ve ırkçılar olarak Milli Hareket Partisi içinde üç ayrı grup belirmiştir. Bölünme öylesine kesin bir şekil almıştı ki, komandolar bile aralarında gruplaşmış, çok zaman devrimciler-

Halk içinde oluşmak

Yaşar Kemal

İşin bütün tadı bir şey yapabildiğine inanmak, insanlara bir faydan dokunduğuna inanmak. Bu bilinir ya da bilinmez, bir önemi olmamalı. Şu sonsuz yaratıcılıkta olan dünyada, halk içinde yaratıcılığa katılabilmek. İşte bütün sorun bu.

Şu evrendeki milyonlarca yıldızdan birisi olan dünyamız gerçekten sonsuz bir yaratmada. Dünyamız durmadan durmadan yeni şeyler yaratıyor. Dünyamız her gün eskiyor, her gün yenileniyor. Yok oluyor, ve yeniden doğuyor. Ne meraklı bir dünya. Bizler bir yaşam süresince binlerce kere bu yok olan, sonra da geri doğan dünyayı bütün görkemliyle seyrediyoruz. Taşı toprağı, ağacı çiçeği, kuşu bahçı, karı suyu, soğucu ısıcağıyla her gün bir yaratışın karşındayız. Halk da böyle, o da durmadan belli belirsiz biraz da, her gün yenileniyor, yaratıyor. Belki biraz da kendiliğinden, dipten, bir yenilenme, bir tazelenmedir. Yaşadığı toprakla birlikte. Tekrar edilen değil, her gün yaratılan, yaratılan, yaratan, her şey içiçe. Tek yönlü olanı yok. Her şey çok yönlü ve yoğun.

İnsanlığın ölümü, dünyanın ölümü her şeyin durduğu, değişimin bittiği an olacak.

Geçenlerde çocukluğumun geçtiği köyüme gittim. Yepyeni bir köyle karşılaştım. Türkiye'de yüzyıllardan bu yana köyleri, bir adım ileri gitmesinler diye, zincirlerle toprağa çakmışlar. Bunu bilincle olarak sömürücüler ve onların buradaki uşakları, maşaları yapıyorlardı. Bir süre dış etkenler insan yaratıcılığını durdurabilirler. Bir doğa parçasının yaratıcılığı bile durdurabilirler. Cinayet doğa için de, insanlığın bir parçası için de her zaman mümkün. Doğanın ve insanlığın bir parçası her zaman öldürülebilir. Buna karşın benim köyüme yepyeni bir şeyler, bir değişim vardı.

İnsanlar ne kadar ileriye iseler o kadar değilse de, ona yakın tutucudurlar. Her insanda bir devrimi, bir tutucu yan vardır. Bu kişideki çatışmadır.

En ileri, en güzel düşüncelerde doğuşu, en haklı düşüncelere açık kişi bir gün bakmışsın ki, kendi yeniliği içine kendini hapsedmiş, kendinden sonra gelen dünyalara, düşüncelere kapanıvermiş, olmuş bir tutucu. Bu, kişinin onulmaz kadere olarak sürüp gidecek. Bunun dışına çıkan ayrıcalığı olan kişiler yok mu? Var, olmaz olur mu? Hayatın yoksulluğu, insanlığın yaratıcılığıyla, her gün, her an doğurgan olanla birlik olan, onu durmadan izleyen, onun içinde olan kişiler de var. İnsanlığın yüzü olan da bunlar işte. Yaratıcılığın nabızı ellerinde olanlar.

Kitaplar da yaratıcıdır. İnsanlığın yarattığı büyük deneylerdir. Ama hayat kadar, insanlık kadar her an yaratan ve yenilenen değildir. Dünyayı salt kitaplardan öğrenerek biraz eksik kahr. Her an yaratan insanlıkla, dünyayla birlik olmak, onu öğrenmek bize yeni yaratma olanakları sağlar, bizim yaratıcılığımızı etkiler.

Türkiye gibi bir memleketle, yüzyıllar boyunca halkın yaratıcılığı engellenmiş bir toprakta çok dikkatli davranmalıyız. Yaratıcılığı engellenmiş, diyorum, halkların yaratıcılığını sonuna kadar engellemek olanağı olmaz. Türk halkının

kapısı bir yandan gelen değişmeye, yenilenmeye kapalıdır, halk kendine başka kapılar açıyordu. BİN KAPI ÖRTERSE BİRİNİ AÇAR, sözü, halkın bir sözüdür. Ve halk başka yollardan yaratıcılığını sürdürüyor, kişiliği içinde oluşuyordu. Mimar Sinan, Yunus Emre, Karacaoğlu, Pir Sultan, Nasreddin Hoca, kılımlar, türküler bir başka kişiliğe doğru yaratma, gelişme, güzelleşme... Ve halkımız toprağı yerleşiyordu.

Ve halkımızın ve toprağımızın bir yönü hâlâ büyük yeniliklere, gelişmelere kapalıdır. Halkın adamları bu kapıyı aralamaya çalışıyorlar. Halk da kendi içinde oluşmasını, zenginliğini, yaratmasını sürdürüp gidiyor.

Sosyalizm yeni, adil, haklı, güvenlikli, eşit, sevgi dolu, hür bir dünya kurma. Bu dünyayı kurabilse kurabilse sonsuz yaratmada olan halk kurabilir. Onu halk geliştirir. Her toprak parçasının halkı, yoğurduğunu kendince yer. İşte bu önemlidir. Sosyalizm metodunu bir toprak parçasına, bir halka uygulamak bu halkın nasıl yoğurt yediğini bilmediğiyle. Yoğurduğunu Yunus'ca, Pir Sultan, Dadaloğlu, Nasreddin Hoca, Koca Sinan'ca yiyen bir halkın sosyalizmi de kendince olur. Bu, sosyalizmin ayrıcalığı değil, halkın kişiliği işidir. Bir binanın temelini atarken orası kumluk mu, kayalık mı, su mu, kuru mu, bilmeden olur mu? Halkları, onların yoğurt yeyişlerini de bilmeden yeni dünyayı onun üstüne kuramazsın. Büyük güç olan halkı yanına almadan da sosyalizmi kuramazsın. Türkiye'de halka sırtını dönmüş, sosyalizmi adına bir takım ucubeler düşünenler var. Ne yazık ki böyle insanlar birer gerçek. Geçide gittikçe yaklaşıyoruz. Ak koyun kara koyun belli oldu olacak. Sindirlik ferman okunmuyor tozdan dumandan ama, bir lider var, Mehmet Ali Aybar var. Halkın sonsuz yaratıcılığına gitmek isteyen, halkın yoğurt yiyişine varmak çabasında olan... Bir yeni dünyayı halktan öğrenerek, onunla oluşarak, onun sonsuz yaratıcılığına katılarak, ona yardımcı olarak... Çağımızda bu çabaya, bu güzel niyete, savaşa katılacak gerek. Bu çaba güzel, büyük, olumlu... Alçak gönüllü, ne oldum delisi değil, candan serden geçmiş, yaratıcılığı, yenileştirme, halkla birlikte yaratmanın, bir dünya kurmanın güzelliğini tadına varması. Bundan mutlu, güzel bir şey tanımayan insanlar gerek. O insan da işte halk içinde oluşur, gökten düşmez. Kurs açarak, birkaç cümle ezberleterek, bazılarının sandığı gibi, o insanı ortaya çıkaramayız. Onun için ısrarla üstünde duruyorum, gençlere söylüyorum, halk içinde oluşma çağırıyorum onları. Başka türlü sosyalist düşüncü olmaz mı, olur ama yarım olur. Çağımızda, Türkiye gibi belalar içindeki bir memleketle sosyalistler iktidarda bile olsalar, bunun üstünden yüzyıllar da geçse, ille de halk... Ve halk kadar alçak gönüllü. Yaratma doğal bir şeydir ve alçak gönüllüdür. Düşünme de öyle, alçak gönüllüdür. Alçak gönüllü, inatmış, güvenmiş, sağlıklı insan halkın içindeki insandır. Unutmayalım ki en ileri insan bile bir yerde tutucu olur, kendinin tutacağı olur, kendi kendisini yaratmasını engeller. Onun için sonsuz yaratıcı olan hayatın, doğanın, halkın, yani insanlığın en büyük kütlesinin içine...

le çatışmalarda bir grup öteki grubun saldırısına katılmamıştır.

Fuat Uluç'un aracılığıyla Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne «engel» atan Türkes ve arkadaşları, hatırlanacağı gibi kısa zamanda partinin yönetimine el koymayı başarmış ve Nazi metodları ile tam bir ege-menlik kurarak, partinin adını ve amblemini değiştirdikten sonra SS kitaları kurmuşlardır. Partinin askeri bir garnizon ha-

lini almasından sonra sivil parlamenterler ve Milli Hareket Partisi bünyesinden ayrılmamayı seçenler, dışardaki eski CKMP'lerle ilişki kurarak yönetime yeniden ele geçirmenin hazırlıklarına girişmişlerdir. Sivil MHP'lerin adına ilk olarak Türkes'e karşı Tahtakılıç'ı lider adayı çıkartmak olmuştur. Tahtakılıç ile yapılan temastan sonunda, partiyi ele geçirmek yerine yeni bir parti kurulmasında karar kılınmıştır. Bunu haber alan Türkes ve arkadaşla-

rı derhal Hüseyin Üzmez'i görevlendirerek, CKMP ve Köylü Millet Partisi imtiyazlarını almayı uygun bulmuşlardır. Fakat, iki isim imtiyazının yeni bir partinin kurulmasını önlemeyeceği kısa süre içinde anlaşmış ve seçim arifesinde partinin bölünmesini önlemek için şans görülen gehirlerin aday listelerinde birinci sıralar, partiden ayrılmak üzere bulunanlara vaad edilmeye başlanmıştır. Bunda da bir dereceye kadar başarı sağlanmıştır.

Faşist komandolar zorbaları üniversite içine de soktular!

«Demokratik Üniversite! Sağca, solcu bütün öğrenciler, herkes, herşeyi tartışacak!.. Kemalizmi - marculuğu - kapitalizmi - sosyalizmi - turancılığı - siyenzizmi - komünizmi - faşizmi. Bilmeyen kavgaya yok, itihama yok!»

İstanbul Hukuk Fakültesi'nde 9 Aralık 1968 günü düzenlenen, 2500 öğrencinin katıldığı forumda, bilinçli gençlerin astığı dövizde bunlar yazılıydı. Yayınlanan bildiride de, «Demokratik Üniversite»nin, iktidarın, millî olmayan çevrelerin, emperyalizmin baskılarından uzakta; eğitimini halkın kalkınmasına en uygun yola yöneltmiş, gerçek bilime ve hür düşünceye saygılı olan üniversite olduğu belirtilmekteydi.

Ne var ki geçen haftanın olayları, üniversitedeki bir faşist azınlığın bu gerçeği anlamadığını ve fikirleri kaba kuvvete başvurarak kabul ettirmek istediğini göstermektedir.

Olayların başlangıcı, önceki hafta sonunda devrimci gençlerin, Hukuk Fakültesi'ndeki bazı okuma odalarının kapısına «Vedat Demircioğlu dershanesi» yazmalarına tahammül edemeyen Türkçeçillerin, bu yazıları silip «Ziya Gökalp dershanesi» yazmaları ile patlak vermişti.

«Başbuğ» un emri ile hareket eden, Siyasi Partiler Kanunu'nun kesin hükmüne rağmen, yeni adı ile «Milliyetçi Hareket Partisi» tarafından eğitilen ve bir süreden beri terör yaratmak için çeşitli kaba kuvvet gösterilerine girişen komandolar, bu işi de aynı tahrikçi amaçla yapıyorlardı. Ve bununla da kalmıyor, üniversitenin duvarlarına, sütunlarına gelişigüzel, faşist sloganlarını yazıyorlardı.

Bu olaylar sırasında çıkan kavgada, saldırgan Türkçeçiler Mustafa Özgül, Erol Kılıç, Niyazi Adıgüzel, Mustafa Kayabağ ve Mustafa Demir adlı öğrencilerin ağır, diğer bazı öğrencilerin de hafif yaralanmasına sebep olmuşlardır. Kendilerine «milliyetçi toplumcu bozkurtlar» adını veren komandolar, bununla da yetinmemiş, hafta başında üniversiteyi basmaya, ikinci bir «Kahı Pazarı» oyununu da üniversitede oynayıp devrimci gençliği sindirmeye karar vermişlerdir.

Komandoların bu saldırıyı planlarken yalnız Milliyetçi Hareket Partisi'nden emir almadığı, Adalet Partisi'nden hatta TMTF ikinci başkanlığını fiili duruma dayanak olarak ılgal etmekte olan Ekrem Özer ve avanesinden geniş ölçüde destek gördüğü bilinmektedir.

Devrimci öğrenciler bu saldırıyı önceden haber almışlar ve pazartesi sabahı üniversite merkez binasında toplanarak saldırıya karşı koymaya karar vermişlerdir.

Saat 10.00'a doğru Üniversite bahçesine girip kapıları tutan Komandolar ve beraberlerindeki AP'çiler, önce ellerindeki silahları ve molotof kokteyllerini devrimci öğrencilere göstererek tahrike, sonra da camları kırıp içeriye tabanca ve molotof kokteylleri atmaya başlamışlardır. Olaylar sırasında İktisat Fakültesi öğrencisi İbrahim Eryılmaz ile Hukuk Fakültesi öğrencisi Cemal Saygıner yaralanmışlardır. Üniversite bahçesinden geçmekte olan bir çocuk ise, kulağının arkasından isabet eden bir tabanca kurşunu ile yaralanmış ve Cerrahpaşa Hastahanesine kaldırılmıştır.

Bir süre sonra iki tarafın liderleri rektörlüğe çağırılmış,

Ellerinde taş, sopa ve tabancalarıyla İstanbul Üniversitesi'ni basmaya gelen faşist komandolar (altta) ve üniversiteyi zorbalığa karşı savunan devrimci öğrenciler (yanda)



sabahıtan beri toplantı yapan, fakat olayların gelişmesini bekleyen ve bir karar alamayan Yönetim Kurulu üyelerinin bulunduğu salona alınmışlardır. Burada yapılan toplantıda komandoların lideri Ufuk Şehri çekilmeyi kabul etmiş, devrimci öğrencileri temsil eden Bozkurt Nuhoglu da, komandolar çekildiği takdirde kendilerinin de üniversiteyi terk edeceklerini söylemiştir.

Rektörlükte yapılan toplantıda üniversiteyi terkedeceklerine dair söz veren komandolar, bir

süre daha beklemişler ve ancak saat 16.00'da Üniversite bahçesinden çıkarak TMTF'nin Çağaloğlu'ndaki binasına kadar kanunsuz bir yürüyüş yapmışlardır.

Olaylardan sonra İstanbul Üniversitesi yönetim kurulunun aldığı kararla, üniversitede ders dışı toplantılar yapılması ve duvarlara yazılar yazılması yasaklanarak, bundan sonra vuku muhtemel olayların tedbiri (!) alınmıştır.

İzinsiz gösteri yürüyüşü yapan komandoları görmezlikten ge-

len polis, devrimci öğrencilerden Deniz Gezmiş ile Selahattin Okur'u olaylarda tahrikçilik yaptıkları iddiasıyla nezarete almıştır. Ayrıca Fındıkzade'deki Trabzon Öğrenci Yurdu'na «tabanca araması» bahanesi ile bir baskın yapılmış ve Bozkurt Nuhoglu da İkinci Şube'ye götürülmüştür.

Gezmiş, Nuhoglu ve Okur, nezarete 24 saatten fazla bekletildikten sonra savcılığa sevk edilmişlerdir. Deniz Gezmiş, 9. Sulh Ceza Mahkemesi kararı ile «yaralamaya sebebiyet vermek ve ruhsatsız tabanca taşımak» suçlarını işlediği iddiasıyla tevkif edilmiş, Bozkurt Nuhoglu ve Selahattin Okur serbest bırakılmıştır. Nuhoglu, serbest bırakıldıktan sonra, yakalanmaları ile ilgili olarak, «Bu da Türkiye kanunlarının tek tarafı ve çıkarıcıların lehine işlediğini en güzel delilidir» demiştir.

Devrimci gençler, olaylardan sonra yayınladıkları bildiride, olayların emperyalist ve faşist güçlerin saldırısı yüzünden meydana geldiğini, demokratik üniversiteyi gerçekleştirmek yolunda savaşılan gençlerin bütün güçleriyle üniversiteyi savunacaklarını belirtmişlerdir.

İktidarın, onun dümen suyuındaki faşist çevrelerin ve hatta polisin, amaçları demokratik üniversiteyi gerçekleştirmek, böylece faşistlere bile kendilerini fikren savunmak imkânını sağlamak için savaşılan devrimci gençleri kaba kuvvetle yada çağ ve insanlık dışı kanunsuz baskılarla susturmak yolundaki çabaları elbette sonuç vermeyecektir!

Bir resim duvarını arıyor

İnsanoğlunun sevdiceği karşısında coşkusuzca, kurukafa davranmasını bekler miyiz, beklemeyiz. E, öyleyse, icimizi ıstıran, ıstıran bir sanat yapıtını, nesnelce eleştireceğimizi, sözümona akıl comagıyla dürdükleyip darmadağın etmek niye?.. Anlamak iyi şey, güzel şey ama, ateşi anlamak ateş yandıgıcadır. Gözlemeyen mi insan sevdiceği? göster elbet, yasantısını en ufak ayrıntısına dek bilmeye çabırsın aydınlığı içinde yerini bulur. O günele kendinden öte, ve düşünürsün, sarmalayan bir anlam veren budur. Gözünde büyütüyorsundur, abartıyorsundur... olsun! Bir şeyi herşey haline getirmeden sevmeyizsin ki zaten... Hem bir şeyin herşey olmadığı ne malum?.. Gerçekten etkileyici sanat yapıtlarında da böyle bir özellik var. Bu, sanatın mayasından geliyor. Balaban'ın dediği gibi, çiçeğin kormuzunu çayırın yeşilinden geliyor. Sanat çabası bir abartı çabasıdır elbet, bir çiçekle bütün yazı, bir ağaçla bütün ormanı anlatma çabasıdır. Yeterki o çiçek, değil sade senin ve benzerlerinin kokladığı bütün çiçekleri, aynı zamanda bütün o çiçekleri koklayan senin ve benzerlerinin olanca kıvancını ve tasanını dile getirebilsin; yeter ki o ağaç, kökleriyle yaşadığın ve yaşadığınız bütün günlere, geçirdiğin ve geçirdiğiniz bütün denemilere uzanıp, öyle beslensin. Öte yandan sanat yapıtı özeller'den bulup - buluşturulmuş bir genelleme değil, genel'in kendisidir; tekillerden denkleştirilmiş bir çoğullağa değil, çoğul'un kendisidir; uzun bir birikim'in oluşturduğu bir aşram, uzun bir oluşun karşınıza diktiği bir oldu - bittir. Bu biçim sanat

yapıtı şaşırtmaz bizi, elimizle koymuş gibi buluruz onu; çünkü yaşadığımız, yasantımızdan gelir; sanki sade sanatçının değil, hepimizin elinden çıkmıştır; gerçekten de öyledir, hepimizin yapıtıdır. İşte Yasanlı Sanat'ın yirik dandan çıkmış gibi bizi tekinliğiyle yada konusuyla afallatmağa özenen Yasanlı Sanat'ından ayrımı budur. İlkinde bütün bir topluluk birlikte çabırsın, savaşsın; öbürüyle tarlada iki - üçlük pamuk toplayan işçilerin açığından don - paça kışan bir koşucu kadar, belki şaşırtıcı, ama boşuna ve avaradır. Irğallar hantaldır, ağır-aktasaktır ama, yavaşlıklarında herşeyleri tümüyle değiştirecek bir hız, yıkmılıklarında dünyayı seneltecek bir özlem gizlidir. Bir acayip gerginliktir bu, sürdürülen çileli yasantıyla özlemi çekilen yasantı, ve olana karşı duyulan öfkeyle olmanın gerekene karşı duyulan sevgi arasındaki gerilimdir bu. Belki de ellerin, ayakların bedenlerden öte büyümesi, azmanlaşması bundandır.

Ve belki de Balaban'ın resimlerinin çerçevelere sığmaması bundan. Bir halk, yüzyıllardır tutsak edilmiş bir halk özgürlüğüne uzanıyor ve bu uzanmayı dile getiren bir resim, koskocaman, geygeniş bir duvar arıyor.

Bazı okuyucular siyasi konulara ayrılmış bu sayfada Balaban'ın Ankara'da, Fransız Kültür Merkezinde açtığı sergi üstüne yazdığım bu yazıyı yadırgamış olabilirler; ama unutmasınlar ki, Balaban üstüne ne söylenirse söylensin, kendiliğinden, ve çaresiz, siyasidir. İnanmazlarsa, kısmi siyasiye sorsunlar!

Can YÜCEL



KÖYDEN İNDİM ŞEHİRE...

... ŞAŞIRDIM BİRDENBİRE!

Özel yüksek okullar yargılanıyor

Abdullah SERT

ÇOK tartışıldı, yazıldı; yürüyüşler oldu ve davalar açıldı özel yüksek okullar için. Sonunda konu Danıştay Dava Daireleri Kurulu'nda görüşüldü ve Anayasa Mahkemesi'ne yollandı. Anayasa Mahkemesi, Türkiye'nin eğitiminde sorumluluğu büyük, tarihsel bir karar verecek, gelecek günlerde.

Özel yüksek okullar konusuna biraz eğilim, eğitimin nasıl sorumsuzca yozlaştırıldığını, adı Millî Eğitim Bakanlığı olan idari kuruluşun nasıl görevlerini aşıktan savsakladığını ve özel teğebbüsçü kesildiğini içtüzük burkularak görürsünüz. Her şeyimiz gibi, eğitimimiz de bilimsellikten uzak, kendi kendine yürüten bir yöntem içinde. Daha iyi bir deyişle, tam bir yontemsizlik içinde...

DİPLOMA DAĞITIMI

BİR apartmanın bir - iki katı kiralanmış, birkaç araç - gereç konmuş, öğretim üyeleri bulunmuş, izin de alınarak özel yüksek okul açılmış. Kurucuları geri kalmış Türkiye'nin sanayileşmesini sağlayacak teknokratları yetiştirmekle (!) memleketi hizmet ettiklerini de söylüyorlar. Özel kesimden böylece mimar, mühendis, eczacı, dişi v.b. üretiliyor. Her şeyleri yolunda bu okulların, yasalara uygun kurulduklarını ve denetlendiklerini de belirtmekten geri durmuyorlar. Gazetelere yaptıkları hizmetin bir anlamda kutsallığını belirleyen bildiriler de koyuyorlar. Oysa bakın neler olmuş, biraz Senato raporunu, biraz yasaların diğer yönlerini karıştırarak, girelim konuya.

1) Bir profesör üniversitede sorduğu soruları dört beş gün sonra aynen ve teker teker kağıdını dahi değiştirmeden, öğretmeni bulunduğu bir özel okulda sormuş. Araştırılmış; sınav, sorularıya, kağıtları saklanmamış.

2) Ankara'da bir okulda 588 kişilik bir sınıfta sözlü borçlar hukuku sınavından istisnasız bütün öğrenciler «pekiyi» almışlar.

3) Öğrencinin biri Haziranda başarı gösterememiş. Ekimde sınava girmiş, listede notu çıkmayınca başvurmuş, okul idaresi araştırmış ve «öğretim üyesinin yazısını okuyamadığı için not vermediği ve imtihan kağıdını da alarak tatil gitmiş olduğu» anlaşılmış, sonunda öğrenci Şubat imtihanında pekiyi ile sınıfını geçmiş.

4) 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun geçici maddesinde öngörülen tüzük 1965 yılından beri çıkmadığından, 1963 yılında kurulan bir özel mimarlık, mühendislik okulu yitkinde «kanuna tabi değilim» demiş; işine gelince de 625 sayılı kanuna göre imtihan yapıp diploma vermiş... Oysaki bu okula 1915 tarihli ve fakat 625 sayılı yasadaki sınavlar bakımından çok daha ilerici Meclis-i Hukukîye Talimatnamesi'nin uygulanması gerekli; buna göre de imtihan sınavlarının dengi resmi okulda yapılması zorunlu. Oysa Millî Eğitim Bakanlığının da ona-

yı ile özel okulda imtihan yapıyor ve diploma veriyor. Bakanlık «boşver!» demiş, okul da mimarlık, mühendislik diploması dağıtmış...

5) 625 sayılı Yasa'ya göre, tam uygulama olabilmesi için, 5 tüzüğün ve 4 yönetmeliğin Kanunun yayımından en geç altı ay sonra çıkarılması zorunlu. Bugüne değin hiçbir çıkmamış. Millî Eğitim Bakanlığı yönetmelik yapmayı zor bulmuş, ortaöğretim teftiş yönetmeliğine göre özel yüksek okulları denetlemiş. Önemli olan denetleme (!) değil mi, yapılmış ya!..

6) İzin alınmadan yeni sınıf açılmamış. Özel yüksek okulu açmış, bakanlık da onuz sikkemiş, geçmiş.

7) Bir kişinin mimar, mühendis olması için 3458 sayılı Yasa'ya göre alınmış diploması gereklidir. Millî Eğitim Bakanlığı bu Yasa'da öngörülen «muadelet denkli» tetkikini yaptırmadan diplomaları onaylatmış!

DAHA bir yığın boşvermelerle Türkiye'nin yüksek öğrenimi özel teğebbüsün elinde isteye uygun yürütülmüş. Hem gülmek, hem ağlamak için okumak gerekli Senato raporunu (1).

Senato raporunda belirtilenler D.P.T. Sosyal Planlama Dairesi'nin araştırması da matematiksel olarak doğrulamaktadır. Bu araştırmanın sonuç bölümü ise şöyle bitiyor:

«Özel yüksek okullar gerek öğretim teçhizatı, gerek eğitim alanları bakımından kamu standartlarının çok altındadır. Sınıflar kalabalık, ders dışı öğrenci - öğretmen ilişkileri yok denemek kadar azdır. Kütüphane ve sosyal tesisler yeterli değildir. Bu nedenle özel yüksek okullar düşük nitelikte hizmet sağlamaktadır.»

Üniversiteler öğretim üyelerinin özel yüksek okullara ayırdıkları ders saatleri, sözkonusu öğretim üyelerinin bilimsel araştırma imkanlarını, üniversitelerde verilen derslerin hazırlığı için gerekli zaman ve ders dışı öğrenci - öğretmen ilişkilerini kusulla-maktadır.»

Bundan da şu sonuç çıkıyor: Özel yüksek okullar bir kısım tacirin vurgun kaynağıdır, diğer yandan bilim yuvası olması gereken üniversitedeki eğitimin de yozlaşmasını sağlamaktadır. Burada, bir zamanlar üniversitede çift öğretim yapılmasına «Üniversite öğretim üyesi ders veren makine değildir, bilimsel araştırma için zamanı olmalıdır» diye karşı çıkanların kulaklarını çınlatmak gerekli...

ANAYASA DA VAR!

GELELİM Anayasa'ya. Anayasa'nın 120. maddesi şöyle diyor:

«Üniversiteler ancak devlet eliyle ve kanunla kurulur...»

625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun

özellikle Anayasa'nın bu maddesine aykırılığı özel yüksek okullar bakımından ileri sürülmektedir. Gerçekten de Anayasa Koyucu'nun amacı araştırılırsa 625 sayılı Yasa'nın Anayasa karşısındaki tutarsızlığı ortaya çıkmaktadır. Anayasa'nın 120. maddesiyle ilgili olarak Kurucu Meclis'te bir üye şöyle diyor (2):

«— Bu fıkranın ilk cümlesinde üniversitelerin Devlet eliyle kurulacağı yazılmıştır. Bu bilimsel inkişafın bakımından mahzurlu bir hükümdür. İlimi bu memleketin en ücra köşelerine kadar götürmek mecburiyetinde olan bir memleket olduğumuza göre bu işin Devlete bırakılması ve hususi teşebbüsün bir kenara itilmesi doğru olmuyor. Hamiyetli birkaç vatandaşımızın bir araya gelip vakıf tesis etmeleri ve yüksek okul ve fakülte açmaları bu hükümle önleniyor demektir.»

Bu üyenin sözlerine benziyor, bu yolda konuşan diğer üyelerin konuşmaları. Demek ki özel yüksek okulun açılmasının bu maddeyle önleneyeceği düşünülmüş. Ve madde verilen değişiklik önerileri geri alınarak aynen kabul edildiğine göre, anayasa, koyucunun özel yüksek okulun açılması olanaklarını kaldırdığı açıkça kavuşmaktadır.

Demek oluyor ki, anayasa koyucu, üniversitelerin ancak devlet eliyle kurulabileceğini belirtirken, yüksek öğrenimi toplumsal hayatımız ve gelişmemiz için özel önemliliği olan bir faaliyet şeklinde benimsemiş ve özel teşebbüs olanaklarını kaldırmıştır. Eğer herhangi bir yüksek okul Üniversite fakültesinin düzeyinde faaliyette gösteriyor ve onun sağladığı olanakları mezunlarına vermeğe kalkıyorsa, faaliyeti Anayasa'ya aykırı olmaktadır (3). Böylece Anayasa'ya karşı bir hile yapılmış ve «anayasa» yoluyla mantar biter gibi özel okullar kurdurulmuştur. 625 sayılı Yasa'nın Anayasa'nın 120. maddesiyle birlikte, 50 ve 12. maddelerine de aykırıdamadarmamam sadur.

ŞİMDİ NE OLACAK?

BELİRTTİĞİMİZ gibi, konu, Danıştay eliyle Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmiştir. Yüksek öğrenimin bir toplumun hayatındaki büyük önemini belirtmek gereksiz. Üstelik böylesine önemli bir faaliyet ne pahasına olursa olsun «kâr» sağlamak ve hep büyümek isteğinde olan sermayeye bırakılmaz. Halka dönük, sosyal adaletçi Anayasa'nın özünü ve sözünü en iyi şekilde Anayasa Mahkemesi'nin vereceği kararla dile getireceği inancındayız.

- (1) Senato raporu - Cumhuriyet Senatosu Özel Yüksek Okulları Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanmıştır.
- (2) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası - Av. Kâzım Öztürk - Cilt III. sayfa 3253.
- (3) Prof. Dr. Uğur Alacakaptan - Duruşma savunması.

Hükümetin örtbas ettiği özel okul raporu!

İFŞA EDİYORUZ

• Mimarlar Odası'nın açtığı bir dâva üzerine Danıştay önceki hafta önemli bir karar vererek özel okulların anayasaya aykırı olup olmadığını tesbit için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur. Türkiye'de yüksek öğrenimi bir ticaret konusu haline getiren ve halka dönük eğitime ağır bir darbe vuran özel yüksek okulların durumu bugüne kadar çeşitli kuruluşlar tarafından kamuoyuna açıklanmış bulunuyordu. Bu konuda hazırlanan raporlardan en önemlisi, bir süre önce hükümetin Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi'ne hazırlattığı rapordur. Ne var ki, bu araştırmanın ortaya koyduğu dehşet verici sonuçları kamuoyundan gizlemek için raporu hasıraltı etmiştir. Mimarlar Odası'nın ele geçirdiği bu önemli belgeyi ANT okurlarına aynen sunmayı bir görev sayıyoruz.

I. GİRİŞ

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde, özel yüksek okullardaki kapasite artışları çok hızlı bir gelişme göstererek planın eğitim, insan gücü ve istihdam politikalarını geniş çapta etkileyecek bir seviyeye ulaşmıştır. İlk özel yüksek okul 1962 yılında öğretime başlamış 1967 yılı sonuna kadar yedisi genel, 11'i teknik öğretim yapan 18 özel yüksek okul daha yüksek öğretim sistemimize katılmıştır. (Halen 43 özel yüksek okul vardır.)

Özel yüksek okullardaki öğrenci sayısı 1964 - 1965 ders yılında 4.000 iken, 1967-1968 ders yılında % 560 oranında artarak 26.900'e ulaşmıştır. 1964-1965 yılında özel yüksek okullardaki öğrenci sayısı, yüksek öğretim toplam öğrenci sayısının % 4,9'u iken, 1967-1968 ders yılında bu oran % 20,8'e yükselmiştir. Mevcut özel yüksek okulların ikinci beş yıllık kalkınma planı döneminde gerçekleştirmeyi planladıkları kapasite artışları değerlendirildiğinde, 1971-1972 ders yılında 19 özel yüksek okuldaki toplam öğrenci sayısının 58.500'e ulaşacağı anlaşılmaktadır. 1968-1972 yılları arasında özel yüksek okul sayılarında bir artış olmayacağı varsayılrsa dahi, özel yüksek okullardaki öğrenci sayısı yüksek öğrenim toplam öğrenci sayısının % 24,9'u gibi çok yüksek bir seviyeye ulaşacaktır. Yalnız 1968-1969 ders yılında dördü eczacılık, ikisi diş hekimliği, üçü kimya mühendisliği alanlarında, dokuz özel yüksek okula Millî Eğitim Bakanlığınca açılış izni verildiği ve çeşitli konularında 19 özel yüksek okulun açılış izninin Bakanlıkça incelendiği gözönüne alınırsa, 1972 yılında bu yüzdenin çok daha üstünde bir seviyeye ulaşacağı anlaşılmaktadır.

II. ÖZEL YÜKSEK OKULLARIN BUGÜNKÜ DURUMU

a) Hukukî Durum:

1961 Anayasasının 21. ve 120. maddeleri özel yüksek okullar konusu-

na değinmiş, 21. madde «Herkes bilim ve san'atı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir. Eğitim ve öğretim devletle görevli ve yetkilidir. Özel okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile eşit olmak istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir» denilmiştir. 120. maddede ise «Üniversiteler ancak Devlet aliiyle ve kanunla kurulur» hükmü getirilmiştir.

Anayasamızın 21. maddesi uyarınca 18 Haziran 1965 tarihinde 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu yürürlüğe girmiştir. Özel yüksek okullar ile ilgili kuruluş, öğretim, yönetim, denetim ve diğer konular hakkında genel prensipler çizilmiş, uygulamaya esas olacak hükümler, hazırlanacak tüzüğe bırakılmıştır. 1965 yılında tamamlanması öngörülen tüzük bugüne kadar yürürlüğe girmemiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan tüzük taslağı bu yıl çeşitli teşkilatlara görüş için iletilmiştir. Söz konusu tüzük taslağı incelendiğinde özel yüksek okullarda eğitim ve öğretim kalitesinin tesbit ve de-

netimine esas olacak laboratuvar, ders araçları, kitaplık ve bina standartlarının tesbit edilmediği anlaşılmıştır. Özel öğretim kurumları tüzüğündeki gecikme nedeniyle, özel yüksek okullar uzun süre tesirli bir kalite denetiminden uzak kalmış, yeni açılan özel yüksek okulların bina ve teçhizat durumlarının kamu yüksek okulları seviyesine uygunluğunu tesbit eden «Uzmanlar Heyeti» özel yüksek okul açma iznini 625 sayılı Kanunun genel hükümleri çerçevesinde ve belli bir standarda bağlı olmayarak vermek mecburiyetinde kalmıştır.

b) Sayısal gelişmeler:

(1) Öğretim Üyeleri:

Özel yüksek okullar öğretim üyeleri sayısı, öğrenci sayılarındaki gelişmelere paralel olarak artmış, toplam öğretim üyesi sayısı 1964-1965 ders yılında 236 iken, 1967-1968 ders yılında 460'a ulaşmıştır. Öğretim üyesi sayısındaki artışın büyük kısmı teknik öğretim yapan özel yüksek okullarda gerçekleşmiştir. 1964-1965, 1967-1968 ders yılları arasında genel öğretimde % 426, teknik öğretimde % 670 oranlarındaki öğrenci artışlarına karşılık öğretim üyeleri sayısı genel öğretimde % 204, teknik öğretimde % 432 artmıştır.

Bir akademik formasyon iste-

meyen, okutmanlık, uzmanlık ve yabancı dil öğretmenlikleri hariç tutulursa özel yüksek okullar öğretim üyelerinin en önemli kaynağı kamu yüksek okulları ve üniversitelerdir. 1967-1968 ders yılında özel yüksek okullarda ders veren öğretim üyelerinin % 55'i kamu yüksek okulları ve üniversitelerden, % 13,6 sı diğer kamu kuruluşlarından, % 29,2 si ise özel kuruluşlardan temin edilmiştir. 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 21. maddesi uyarınca dört özel yüksek okul, öğretim üyesi yetiştirmek için küçük çapta tesbit almış ve bu amaçla 17 asistan özel yüksek okullar bünyesinde görevlendirilmiştir. Böylece özel yüksek okullarda kendi yetenekleri ile yetiştirdikleri öğretim üyeleri, toplam özel yüksek okullar öğretim üyelerinin % 2,2 si gibi çok düşük bir seviyede kalmıştır.

1967-1968 ders yılında özel yüksek okullarda ders veren öğretim üyelerinin % 46,5 ini teşkil eden 372 üye akademik statüye sahiptir. Söz konusu öğretim üyelerinin %26,8 i profesör, %11,6 ü doçent, % 8,3 ü doktor asistandır. Özel yüksek okullar toplam öğretim üyesi sayısının % 53,5 i ise okutman, uzman, yabancı dil öğretmeni ve orta öğretimde görevli öğretmenlerden meydana gelmiştir.

1967-1968 ders yılı başında özel yüksek okullarda görev alan kamu yüksek okulları ve üniversiteler öğretim üyeleri sayısı 440'dır. 1968 Ocak ayı itibarıyla özel yüksek okullarda vazifeli kamu yüksek okulları ve üniversiteler öğretim üyelerinin özel yüksek okullarda verdikleri haftalık ders saatleri toplamı 2467'dir. Öğretim üyesi başına haftalık ortalama ders saati ise hem teknik hem genel öğretimde 5,6'dır. Kamu yüksek okulları ve üniversitelerden özel yüksek okullara öğretim üyesi atanmış ve daha çok mühendislik, mimarlık, diş hekimliği ve eczacılık gibi teknik alanlarda gerçekleşmiş, 1968 Ocak ayı itibarıyla teknik öğretim yapan özel yüksek okullarda, kamu yüksek okulları ve üniversiteler öğretim üyelerinin verdikleri haftalık ders saatleri toplamı 1828'e ulaşmıştır. Aynı dönemde, genel öğretim yapan özel yüksek okullarda sayı 638 saat olarak tesbit edilmiştir.

Özel yüksek okullara gönderilen anketler değerlendirildiğinde, gerek tes-

ÖZEL YÜKSEK OKULLARDA ÖĞRENCİ SAYILARI

	1964-65		1965-66		1966-67		1967-68	
	Sayı	o/o	Sayı	o/o	Sayı	o/o	Sayı	o/o
İktisadi ve Ticarî İlimler	1,840	45	3,663	43	5,755	37	8,469	32
Gazetecilik	—	—	—	—	336	2	1,207	4
Genel Öğretim Toplamı	1,840	45	3,663	43	6,093	39	9,676	36
Mühendislik ve Mimarlık	1,216	30	3,396	40	7,434	48	14,273	53
Diş Hekimliği	386	10	566	7	920	6	1,294	5
Eczacılık	631	15	908	10	1,213	7	1,654	6
Teknik Öğretim	2,233	55	4,870	57	9,567	61	17,227	64
TOPLAM	4,073	100	8,533	100	15,660	100	26,897	100

PLANLAMA RAPORUNDAN BİR TABLO
— Özel okul ticareti nasıl gelişiyor? —



lık, gerek genel öğretim yapan okulların, öğretim üyesi taleplerini karşılamak için ciddi güçlüklerle karşılaşmaktadırlar.

(2) Öğrenci sayıları:

1964-1965/1967-1968 ders yılları arasında özel yüksek okullar öğrenci sayıları % 560 oranında artmıştır. Öğrenci sayılarındaki artışlar teknik öğretim yapan okullarda daha hızlı gelişmiş. 1964-1965/1967-1968 ders yılları arasında genel öğretimde öğrenci sayısı % 426 artarken teknik öğretimde bu oran % 670'i bulmuştur. Aynı dönemde, özel mühendislik ve mimarlık okullarındaki artış % 1070 gibi çok yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Özel yüksek okullar öğrencilerinin sayısal gelişimi tabloda daha detaylı olarak verilmektedir.

1967-1968 ders yılında özel yüksek okullar toplam öğrenci sayısının % 447'si gece öğrenimi yapmaktadır. Aynı ders yılında bu oran teknik öğretim yapan okullarda % 47,9, genel öğretimde % 39 olarak tesbit edilmiştir. Özel yüksek okullarda gece öğretimine kayıtlı öğrencilerin büyük çoğunluğunun sanat enstitüleri ve ticaret liseleri mezunları teşkil etmektedir.

Özel yüksek okullar yeni kayıtları büyük bir hızla artmış. 1964-1965 ders yılında toplam yeni kayıt 2660 iken 1967-1968 ders yılında % 370 oranında artarak 12.734'e yükselmiştir.

Eczacılık Özel Yüksek Okulu ile Diş Hekimliği Özel Yüksek Okulu dışında bütün özel yüksek okullar lise mezunları yanında sanat enstitüleri, ticaret liseleri ve benzeri orta dereceli meslek okulları mezunlarını kabul etmektedirler. 1964-1965 ders yılında özel yüksek okullar toplam yeni kayıtlarının % 81,65'ini lise mezunları teşkil ederken, 1967-1968 ders yılında bu oran % 66'ya düşmüştür.

(3) Verimler :

1964-1965/1966-1967 döneminde özel yüksek okullarda sınıf geçme oranları genellikle düşmüştür. 1964-1965 ders yılında mühendislik ve mimarlık özel yüksek okullarında ortalama sınıf geçme oranı % 83 iken bu oran 1966-1967 ders yılı sonunda % 60'a inmiştir. Aynı dönemde genel öğretimde verimler teknik öğretimden daha düşük bir seyir takip etmiş. 1964-1965 ders yılında genel öğretimde ortalama sınıf geçme oranı % 60'dan 1966-1967 ders yılı sonunda % 52'ye düşmüştür. Sınıf geçme oranları gerek teknik, gerekse genel öğretim yapan okullar arasında büyük farklılıklar göstererek, % 10 ile % 94 arasında değişmiştir.

Günümüze kadar, 43 tane İktisadi ve Ticari Bilimler, 28 tane Mühendislik ve Mimarlık, 34 tane Diş Hekimliği, 2 tane Eczacılık alanlarında toplam 495 öğrenci özel yüksek okullardan mezun olmuşlardır. Özel yüksek okulların büyük kısmının 1963 yılında öğretime başladığı düşünülürse, önümüzdeki ders yılında mezun sayılarında büyük artışlar beklenmektedir.

(4) Öğrenci/Öğretmen Oranları:

Öğrenci/Öğretmen oranları okullar arasında büyük farklılıklar göstererek 17 ile 83 arasında değişmektedir. Genellikle fen öğretimi yapan özel yüksek okullarda Öğrenci/Öğretmen oranları diğer konularda öğretim yapan okullara kıyasla daha yüksektir. 1967-1968 ders yılında özel İktisadi ve Ticari Bilimler okullarında 55, Gazetecilik Okullarında 30, Mühendislik ve Mimarlık Okullarında 26, Özel Diş Hekimliği Yüksek Okulunda 46 ve Özel Eczacılık Yüksek Okulunda 57 öğrenciye bir öğretim üyesi düşmektedir.

c) Fiziki tesislerin durumu:

İki özel yüksek okul dışında bütün okullarda öğretim inşa edildiğinde okul olarak planlanmamış işhanı, yurt ve apartman katlarında yapılmaktadır. Hâlen öğretim yapan 10 özel yüksek okuldaki 16 sınıfta spor yapmak için saha, 13 ünde bahçe veya benzeri bir tesis mevcut değildir. Bu durum okul sahip ve yöneticilerini okul için elverişli yeni bina yapımına zorlamış. 13 özel yüksek okul yeni bina yapmak için faaliyete geçtiklerini belirtmişlerdir.

Genellikle özel yüksek okullardaki kütüphaneler gerek kitap sayısı, gerekse kitapların nitelikleri bakımından çok fakirdirler ve daha çok kitaplık niteliğini taşımamaktadırlar. Bu eksiklik teknik öğretim yapan okullarda

Yüksek öğrenim gençliği geçen yıl yaptığı uzun yürüyüşte özel yüksek okullara karşı olduğunu en kesin şekilde ortaya koymuştur. Planlama'nın gizli raporu, gençliğin bu direnişte ne kadar haklı olduğunu göstermektedir.

kendini daha da kuvvetlice hissettirmektedir.

1967-1968 ders yılında 3 özel yüksek okulda toplam 324 öğrenciye hizmet eden öğrenci yurdu bulunmaktadır.

1964 Eylül - 1967 Aralık ayları arasında yüksek okullarda 10.408.292 lirası teçhizat, 21.389.447 lirası bina yatırımı olmak üzere, toplam 31.797.738 liralık yatırım yapılmıştır. 1964 yılından önce öğretime bağlayan özel yüksek okulların hemen hepsi kiradadıkları binalarda öğretim yaptıklarından, bu yıldan evvel kayda değer bir bina yatırımı yapılmamıştır. Yatırımların 19.939.746 liralık en büyük payını teknik öğretim yapan özel yüksek okulların bina yatırımları teşkil etmiştir. Günümüze kadar yapılan toplam teçhizat yatırımları, genel öğretimde 2.637.236 lıra, teknik öğretimde 7.731.956 liraya ulaşmıştır.

Öğrenci başına teçhizat ve bina yatırımları, okullar arasında büyük farklılıklar göstermiş. Öğrenci başına teçhizat yatırımı genel öğretimde 104 ile 843 lıra, teknik öğretimde 175 ile 1065 lıra arasında seyretmiştir.

Özel yüksek okullardaki bina yatırımlarının büyük kısmı mühendislik ve mimarlık okullarında yapıldığından, bu dallarda öğrenci başına bina yatırımları genel öğretime kıyasla çok yüksek olmuştur. 570 ile 3581 lıra arasında değişmiştir.

III. ÖZEL YÜKSEK OKULLARIN ÖNÜMÜZDEKİ YILLARDAKİ GELİŞİMİ

a) Konulara ve yıllara göre öğrenci sayılarında beklenen gelişmeler:

Son on yıl içinde yüksek öğrenim talebinin hızla artması ve bu talebin üniversitelerimizce tamamen karşılanamaması, özel yüksek okullar öğrenci sayılarında kısa zamanda büyük artışlar meydana getirmiştir. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde, üniversiteler ve kamu yüksek okulları öğrenci kapasitelerinde beklenen artışların hızla gelişen yüksek öğrenim talebini yeterince karşılayamayacağı gözönüne alındığında, önümüzdeki dört yıl içinde özel yüksek okullardaki öğrenci sayılarının son yıllardaki hızını koruyacağı anlaşılmaktadır.

1968-1969/1971-1972 ders yılları arasında beklenen 32.300 öğrencilik kapasite artışının % 79'unun teknik, % 21'inin ise genel öğretim yapan özel yüksek okullarda gerçekleşeceği anlaşılmaktadır.

Önümüzdeki yıllarda açılması muhtemel özel yüksek okulların toplam öğrenci kapasitesine katkısı da değerlendirilen bir projeksiyon çalışması yapıldığında, özel yüksek okullar öğrenci kapasitesi 1968-1969 ders yılında 35.407, 1969-70'de 43.968, 1970-1971'de 52.529, 1971-1972'de ise 61.090'a ulaşacaktır.

Yapılan tahminlerin gerçekleşme şansının özel yüksek okulların bugün bağlı oldukları hukuki statüdeki değişikliklere, üniversite ve kamu yüksek okullarında yaratılacak öğrenci ve öğretim üyesi kapasitelerine bağlı olacaktır.

b) Konulara ve yıllara göre önümüzdeki yıllarda mezunlar:

Özel yüksek okulların büyük kısmı 1964-1965 ders yılında veya daha sonra öğretime başladığından, geçen yıllar mezun sayıları çok düşük olmuştur. Gerek yeni okulların öğretime açılması, gerekse mevcut okullar öğrenci sayılarındaki patlamalar, 1968-1971 yılları arasındaki mezun sayısını geçen yıllar mezun sayılarının çok üstüne çıkaracaktır.

1967-1968 ders yılında özel yüksek okullar toplam mezun sayısı 1026 iken, 1970 - 1971 ders yılında % 403 oranında artarak 5160'a yükselecek, 1967 - 1971 yılları arasında 7357 si teknik, 3846'sı genel öğretimden olmak üzere toplam 11.183 öğrenci diploma alacaktır.

c) 1968-1972 yılları arasında yatırımlar:

1964 Eylül - 1968 Ocak ayları arasında 19 özel yüksek okulda toplam 31.797.738 liralık teçhizat ve bina yatırımı yapılmıştır. 1968-1969/1971-1972 ders yılları arasında aynı okulların planladıkları yatırım miktarı 119.075.000 lradır.

**Gelecek Hafta :
Okul değil ticarethane!**



İLHAMİ ERTEM
— Bu rapora ne diyecek? —

Türk işçisine yeni bir ihanet

IKTİDAR yeni mevzuat o-yunlarıyla seçime girmek ve komprador burjuvazinin diktasını daha sert biçimde kurmak istemektedir. Anayasa Nizamını Koruma Kanunu denen tasarı, sömürücü sınıfların anayasası niteliğinde hazırlanmış ve devletin sosyal anayasası özülü ve sözüyle işlemek duruma getirilmek istenmiştir. Ashnda bu tasarayı getirenler, Anayasayı kısmen olsun değiştirmeye teğebbüs suçuyla koğuşurmaya uğrayacak bir suç teğebbüs halindedirler ve böyle bir koğuşurmaya layıktırlar.

Parlamento İktidarın bu oyununa elbette gelmeyecektir. Ama iktidarın mevzuat oyunları bu önemli tasarıdan ibaret değildir. Sendika kurma, toplu sözleşme ve grev yapma hakları da dolaylı olarak yeni bir oyunla kısıtlamak istenmekte, çalışma hayatına partizan bir yönetimin egemen olması yoluna sapılmış bulunmaktadır. İktidar işveren Konfederasyonu - Sözde işçi Konfederasyonu (Türk - İş) üçlüsünün ittifakı ile girilen bu yeni oyun karşısında hukukcular parmak ısırmaktadır. Çünkü 6 yıllık bir deneme, mevcut 274 ve 275 sayılı kanunların işçilerin demokratik haklarına set çeken uygulamalara elverişli bulunduğunu göstermiştir. Anayasaya içtenlikle inanmış bir iktidara, bir işveren konfederasyonuna ve bir milletvekiline düşen görev, bu aksaklıkları ortadan kaldırmak olmalıdır. Oysa Kaya Özdemiroğlu'nun ortaya sürüldüğü bu dönemde, hazırlanan tasarı işçilerin iradelerinin etkili bir şekilde ortaya çıkmasına engel olan uygulamaları önleyecek yerde, tam tersine, yeni kısıtlamalar getirmekte, yeni oyunların sahnelenmesi-

ne pek çok açık kapı bırakmaktadır. İşyerlerinde zaman zaman ortaya çıkan yeni mücadelelerin kaynağı, işçilerin açık tercihlerinin ve serbest kararlarının kanuni formalitelerde idarenin çıkardığı güçlükler ve taraf tutmalar nedeniyle hiçe sayılmasıdır, serbest iradelerinin aksine bir yola gidilmesidir. Yeni bir tasarı ile bunları önlemek gerekirken Kaya'nın tasarısıyla bugünkü bozuk uygulamalar daha beter pek çok bozuk uygulamaya yol açacak bir öyle doldurulmuştur.

Mevcut uygulama, toplu sözleşmenin bağlanması için gerekli formaliteler, sözleşme müzakereleri, uyumsuzluk, uyumsuzlukların çözümü, grev kararı alma, uygulama ve sonuçlandırma, olarak nitelendirilebileceğimiz işlemler çok zaman almakta ve işçilerin tahammülünü ağırtmakta, işyerinde sosyal barış yerine uzun süre bir iç didişmeye yol açmaktadır. Yeni tasarının bunu kısaltacak yerde işçinin moralini bozucu, isteginin aksini gerçekleştirecek bir yönde hükümler getirme amacı gütmektedir. Hele yeni tasarıda yer alan II. madde, toplu sözleşme yapmaya hangi sendikaların yetkili olduğunun tesbitini hükme bağlamaktadır. Getirilen özerk noterlere pek çok işçi parasının ödenmesini sağlayacak, fakat işçilerin hangi sendikaların toplu sözleşme yapmasını istediklerini ortaya çıkarmayacaktır. Çünkü noterler, toplu sözleşmeye kendilerini yetkili gören sendikaların evrakı ve defterlerini görecektir, hangisinde fazla üye bulunduğunu, bu kayıtlara bakarak bildirecektir. Noter, bu kayıtların doğruluğunu, gerçek olup olmadığını araştıramayacaktır. Böylece sahte kayıt fişleri düzenleyenler, iktidarın da desteğini görüyorlarsa, kolayca

sözleşme yetkisini haksız olarak ellerine geçireceklerdir.

Noterin yaptığı tesbit, uygulamada Bölge Çalışma Müdürlüklerince ve Bakanlıkça, hattâ Yargıtayca peşin hükümlerle «doğru» kabul edilmektedir. Oysa Derby olaylarında, Karadeniz, Ereglisinde, Karabük'te çıkan olaylar ve bu olayların doğruladığı — sahte giriş fişleri düzenleyenler yararına işleyen — işçiler aleyhindeki bugünkü uygulama, yeni tasarısı ile daha da perçinlenmektedir. Kanunlaştırılması zorunlu olan usul; gerçeğe uygun bulunmadığı yolundaki bir itiraz halinde bu kayıtların Bölge Müdürlüklerince, Çalışma Bakanlığınca incelenmesidir. İşçiler gerçekten hangi sendikaya kayıtlı olduklarını ve hangi sendikaların toplu sözleşme yapmasını istediklerini gizli oylarıyla referandum biçiminde açıklamalıdır ve söz işçinin olmalıdır.

Kaya'nın tasarısında «hak grevleri» de işverenlerin isteğine uygun ve işçilerin zararına olarak ortadan kaldırılmak istenmektedir. Kaya, grev yerine mecburi tahkim düzenini getirmek emelindedir. Oysa Yargıtay içtihatları, hakkın ihlal edildiği ileri süren tarafın greve gidebilmek için, karşı tarafa özel hakeme gitme teklifinde bulunmasının şart olmadığını açıklamış ve bu yoldan grevi mümkün görmüştür. İşverenlerin bu grevlerden zarar gördüğü ve şikayetçi olduğu bir gerçektir. İşte Kaya, bu tasarı ile mecburi tahkim kanunlaştırarak hak grevlerini suç sayma isteğinin aleti olmuştur.

Genel grevi de öngören tasarı ilk bakışta «ilerî» bir amaç gütmekte gibi bir duygu uyandırma imkanı vermektedir. Fakat Kaya Özdemir'in yapısını

ve kafasında yer alan eğilimleri ve şartlanmayı iyi bilenler hemen teklifin gerekçesini de okumaya koyulmuş ve maddeyi bütünüyle görmek istemişlerdir. Görülen şudur:

Kaya, genel grevi, dayanışma grevini işverenlerle işbirliği halindeki bir örgütün tekeline vermek arzusu-dadır. Kaldı ki, genel grevin ve dayanışma grevinin sınırları da böyle çizilmiştir ki, yapılması asla mümkün olmayacak, yada «damıskılı döğüş» kuralları içinde uygulanabilecek ve ileri-ci akımlara karşı gövde gösterisi niteliği taşıyacaktır. Üstelik Genel grevlerin ve dayanışma grevlerinin 4-8 günle sınırlandırılması da bu isteğin içtenlikten uzak, göstermelik bir hak olduğunu anlatmaya yetmektedir. Kaldı ki yeni tasarıda grev o kadar çok yasaklanmaktadır ki tasarının bir işçi tarafından imza edilmiş olması, o kişinin olumsuz yönden «tarife geçmesinin» yarayacaktır.

Tasarıda dikkati çeken nokta grev yasakları arasında cenaze yıkayıcıların ve mezara koyucuların da yer almasıdır. Din adamlarının ileriçi güçlere karşı şartlandırılması sonunda filan veya falanın, yada şu veya bu örgütlere mensup olanların ölümüne el sürmeyecekleri ihtimali mi belirlemiştir ki, Kaya Özdemiroğlu böyle bir grev yasaklamasını öngörmüştür?

Bir ihtimal ama, zihinlerde yatan bir virüsün açığa çıkmasıdır bu... İşçiler aleyhinde tasarısı hazırlayanlar, tamamen işveren çıkarına ve işçiler zararına yeni bir istemde bulunmaktadırlar. 25. madde ile getirilmek istenen hüküm, belli bir süre geçtikten sonra da işverenin mahkemeye başvurarak greve katılmasını önleyeceği

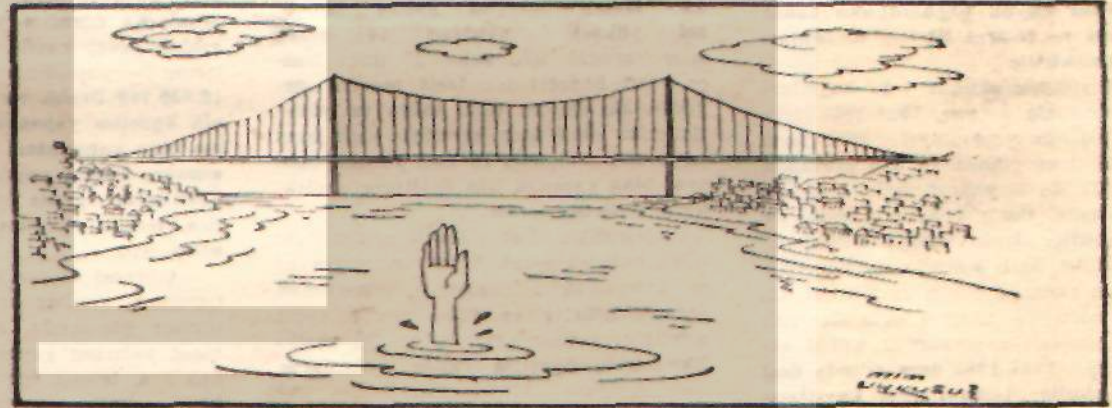
BOĞAZLAMA KÖPRÜSÜ'NE DİRENELİM !

Yaşar YILMAZ
— İTÜ İnşaat Fakültesi
Talebe Cemiyeti Başkanı —

YARININ mühendisleri olacak bizler «Boğaz Köprüsü» sorununu bilimsel görüşlerimizle izledik ve boğaz yapılacak asma köprüye «haya» eylemini düzenledik. Ashnda geçen yıllar Mimarlar Odası ve öğrenciler köprü yapısına karşı çıkmışlardır. Bu seneki eylemimiz salt öğrenci kuruluşları tarafından halka indirilmek istenmektedir. Gerek Mimarlar Odası, gerekse öğrenci kuruluşları kadar İ. T. Ü.'nin yetkili kürsü şefleri de soruna çözüm önerisinde bulunmalıdır. Yoksa üniversite soyut bir kuruluş olur zaten bir üst yapı kuruluşu olduğu için de halktan kopar. Bu ise üniversitenin çöküşünü davet eder. Ne yazık ki, bugüne kadar bir kaç örgüt dışında hiç bir kuruluş bilimsel, çözümleyici nitelikte öneride bulunmamıştır. Bu iş yalnız ve

yalnız politikacıların elinde arap sağına döndürülmüştür. İktidar gevrelere köprü sorununu daima aydınların gözünden uzak tutup, eleştirilere fırsat vermemek için elinden geleni yapmıştır.

Bütün geri bırakılmış ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de, zaten sınırlı olan yatırım sermayesini üretici karakter gösteren yerlere yönelmek en doğru yoldur. Köprü yatırımı böyle bir yatırım olmadığı için ülkemizin kalkınma hızını gözetilmeden manada oldukça geriye götürecektir. Bu nedenle «Anadolu okulsuz, İstanbul susuz köprü neyimiz» sloganı tam gerçeği ifade etmektedir. Köprü projesinin gerçekleştirilmesi ile belirli bir azınlığın cebine 50 - 60 milyar liranın arsa spekülasyonu kanahıyla girmesi demek, de-



ğudaki Zap suyunda boğulan yurttaşlarımızı bize unutturur demek değildir. Köprü'nün yer-siz yatırımıyla, Türkiye'de hızla gelişen montaj sanayii bizi biraz daha dışarıya bağlayıp yerli fabrikalara adeta kürtaj yaparken, yurt dışına gitmek için can atarak, ateşten kaçar gibi büyük göçe katılan yurttaşlarımızı da unutmamamız. Şahsi çıkarlar için ileride daha kesin görülecek gelişmeleri şimdiden hazırlayıp görmemezlikten gelen sözde aydınlarımız bugün oportünist tutumlarıyla ağızlarını açmamaktadırlar. Ama unutmayalım, YARINLAR AYDINLIK OLACAKTIR. Bütün mühendisler elele verip, odaları daha fazla zorlayıp, aydınları işçileri yanlarına alıp bu köprü teğebbüsünü durdurmalıdır. Kesinlikle meselenin şu yönlü bilinmelidir; Mühendislerimiz arasında köprü'nün Türk mühendisliğine fayda sağlayacağı kanısı varsa yanhadır. Çünkü Türk mühendislerine bu tip yapılarda maalesef işçilerin kaç ayakta giydiği hesap ettirilmektedir.

Köprü fikri 1500'lerde, 2. Beyazıt zamanında başlar, ulu hakan Abdülhamit'e ve nihayet Celal Bayar'a kadar uzanır.

Fikrin kaynağını göstermek için şu oluşun şekli ilginçtir.

14-1-1954: «Yabancı sermayeyi teşvik» kanunu meclisten geçiyor.

14-2-1954: Türkiye Cumhurbaşkanı Amerika'yı ziyaret eder ve Arkansas nehri üzerindeki Amerika'nın en yüksek asma köprüsünden geçer.



17-4-1954: Yukarıda sözü geçen köprüyü yapan «Royal George Bridge Company» Türkiye Cumhurbaşkanı'nın talebi üzerine boğaz köprüsüne teklif hazırlamak için Türk Hükümetinden doneler ister.

10-5-1954: Karayolları bu

çok acil ihtiyaç için otüdlere başlanmalıdır» der.

Aradan seneler geçer bir çok teğebbüsler olur, nihayet Morrison'un himaye ettiği DeLeuw Cather firması köprü için ağırlığını koyar. Firmanın raporu 1954'de sunulmuş, iki sene sonra ele alınarak dört senede köprü yapılmak üzere harekete geçilmişse de 27 Mayıs hareketi buna fırsat vermemiştir.

Daha sonra 1963 yılında, vantuzlarını geri kalmış ülkelerin üzerinden eksik etmeyen Morrison firması, kendi hesabına Cather firmasına rapor hazırlamıştır. Bu senelerde Morrison firması Ereğli Demir Çelik Fabrikasıyla uğraşmaktaydı. Buradan çıkan düşündürücü sonuç şudur: Yabancı sermaye çevreleri bir taraftan fabrikayı kurarken diğer taraftan köprü çorabını örmekte ve planlı hareket etmektedir.

Ayrıca iktidar çevreleri İstanbul'da kendi görüşlerini yansıtan bir büro kurmuşlar ve adına «Büyük İstanbul Nazım Planlama Bürosu» demişlerdir.



İşçi sınıfı aleyhine kanun teklifi hazırlayan Türk İş'in sermayeci takımından Kaya Özdemiroğlu

kişilerin listesini yapabilme olanağını sağlamaktadır. Bugünkü yasamın çizdiği sınırları işçiler aleyhine genişleten tasarı «hayvan ve bitkilerin korunmasını» da öngörmüş ve bu alanda çalışanların grevini yasaklamıştır. Bu kadar hayvan ve bitki sevgisi yanında insanın ister istemez «biraz da işçileri sevseydi» diyeceği geliyor. Çünkü tasarıda işverenin tahsis ettiği konutlarda (lojmanlarda) bedelsiz oturan işçilerin, grevin 90 gününden sonra işverene kira ödemesi de Kaya Özdemir tarafından öngörülmektedir. Grevci işçileri kira ödemeğe zorlayarak cezalandırmak isteyen Kaya ve benzerleri için işçilerin vereceği manevi ceza uzak olmasa gerektir.

İktidar, bu mevzuat oyunlarıyla komprador burjuvaziye daha çok palazlanma olanakları sağlamaya yönelmiştir. Fakat ortam, bu yönelmeyi herhalde önleyecek kadar bilinçli kitlelerden yanadır.

Kemal SÜLKER

ranmış olduğu için bu büroya başkan tayin edilen Mithat Yeniden «Biz hükümetin politikasını planlama yönünden tahakkuk ettirmek için burada toplanmış bulunuyoruz» diye karşı çıkarak görüşlerini empoze etmeye çalışmıştır.

Şehir planlamalarını yapan uzmanlar derin bir bilimsel a-



raştırmayla birlikte uygulamaya geçerler. İstanbul şehrinin arazi durumu, sanat yapıları, jeolojik özellikleri ve nüfus hareketleri gözönüne alınıp, derinlemesine etüd edilerek karar vermek gereklidir. Yoksa hiçbir yeterli dome olmadan sadece yabancı sermayedarların kârı için uzmanlara baskı yapıp işinden atmakla bu iş olmaz.

İstanbul şehrinin geleceği açısından köprü fikri yanlıştır. Uzmanların belirttiğine göre köprü yapımıyla şehirleşme boğazın her iki yakasında olmak üzere kuzeye doğru olacaktır. Bu ise yeni yeni köprüler yapımını gerektirecektir ki, geri bırakılmış bir ülke olan Türkiye'nin böyle tuzaklarda kol, bacak kopartmaya hiç tahammülü yoktur. Şehrin doğuya doğru lineer veya çok merkezli tarzda gelişmesi gereklidir. Böylece hem ulaşım ucuzluğu hem de İstanbul'a yönelen aşırı nüfus hareketi durdurulabilir. Prensipten olarak şehrin gelişme-

POLİTİKA VE ÖTESİ

mehmed kemal

Şeer işi, köy işi

Başkent'te, politikacıların gittiği, eski Ankara Palas'ın yerini tutan, Yeni Ankara Otel'i adıyla bir otel yapıldı. Yapılacak birkaç yıl geçiyor. Hiç gitmemiştim. Gençlerde bir işim düştü gittim.

Ne kadar eski DP'li kodaman, AF'nin imkanlarından yararlanan işadami, eyyam görmüş gazeteci varsa, ordaydı. Aradığım kimseyi bulamadığım için Amerikan bara doğru gittim. Bir zamanlar özgürlük için savaştım, hattâ hapislere giren, şimdi baranın iktidarın, Amerika'nın borazamı haline gelen bir gazeteciyle karşılaştım. Çok eski tanışız. Benim kuşağımdan sayılır. Nitekim kendisi de aynı kuşaktan olduğumuzu çevredekilere söyledi. Beni görür görmez:

«— Gel bakalım sosyalist...» dedi.

Yamnaklılara sosyalistlerle nasıl senli benli olduğunu göstermek istiyordu. Toprak ağası olduğunu bildiğim birine:

«— İşte, senin topraklarını elinden alacak olan bu!» dedi. Bir tekstil ağasına:

«— Bunların canına ancak ben okurum.» işmarında bulundu. Bunu yarı şaka, yarı ciddi yapıyordu. Ağırlığı kendi üstünde toplamak; satmayan, okunmayan gazetesinde yazdıklarının dışında ne hoş söz ve talâkat sahibi olduğunu göstermek istiyordu.

Nezakatin suskunluğu ve terbiyesi içindeydi. Dalaşana, dalaşmıyordum. Viskisini yudumlarken:

«— Buna dikkat edin... İşte bu... Ellinizden her şeyi alacak olan bu!»

Ezmek istediği belli idi. Birkaç söz söylemek gerekti:

«— Benim sizden bir şey aldığım yok. Ama bunun (adımı söyledim) sizlerden bir çok şey aldığı belli. İlan şeklinde alıyor, reklam şeklinde alıyor, kredi şeklinde alıyor. Almakla deymaz. Asil siz bundan korkun.»

Beklemiyordu. Birden bozuldu.

Daha da sertleşti:

«— Faziletli olun, faziletli... Var mı devlet parası alıp, İtalya'da Komünist Partisi kongresine katılmak...»

Doçent Burhan Cahit'i ima ediyordu.

«— Onun bütün masrafı, senin bir haftalık otel faturası değil.»

«— Ben devletten almıyorum.»

Benim de sertleştiğim takdirde bir tatsızlığın Amerikan barda çıkacağını seziniyenler lafı değiştirmek istediler.

«— O da ticaret yapıyor şimdi. Bizden oldu.»

«— Ya ne yapıyor?»

«— Lokantası var.»

«— Bir gün beni götürsenize.»

Laf kapandı, durmadı:

«— Ne istiyorsunuz Amerikalılardan?»

«— Bir şey istediğimiz yok. Düşündüklerimizi yazıyoruz.»

«— Niçin bana çatamıyorsunuz, karşını çıkarıyorsunuz? Korkuyorsunuz, değil mi? Ben adamı çiğ çiğ yerim.»

«— Ne yazdığını okumuyorum. San-

ırım başkaları da okumuyor. Senin gibi bir kalem yok olup gitti.»

«— Ben her gün çamınıza ot takıyorum.»

«— Sen öyle bil.»

Cigara istedi. Harman uzattım.

«— İçmem, Amerikan sigarası isterim.»

«— Biz Türkler, Türk sigarası içeceğiz.»

«— Yok meydanlarda Amerikalılara Go Home demek. Amerika olmazsa canımız çıkar. Bundan sonra Come Home diyeceğiz.»

Come Home'u, yumruklarını göğsüne bastıra bastıra, hayali bir sevgiliyi bağrına çeke çeke öyle içten söylüyordu ki, iğrendim.

Toprak ağası işi gene tatlıya bağlamak istiyordu:

«— Bu sosyalistlik eskiden bir şeer (şehir) işiydi. Şeerliler (şehirli) kendi aralarında yapıları bu işi... Biz köydekiler onlara karışmazdık, onlar bize karışmazlardı. Ne halleri varsa görünsünler, der geçerdik. Şimdi öyle değil (değil) bey... Şeer işi (şehir işi) olmaktan çıktı. Köylere de bulaştı. Köyü de bu modaya uydur. Şeer modası köye geldi. Hep şeerde kalsa da aramızda konuşsaydınız, karışmamız görüşmemiz olmayacaktı. İkinci konuşun, tartışın durun... Olmuyor ki, sizin moda köye geldi, ırgat, ırgatbaşı, maraba da konuşmaya başladı. Bizim çekinmemiz, sakınmamız gecummamız bundan.»

Ben susuyor dinliyordum. Amerikan borazamı dayanamadı:

«— Korkacak ne var? Ben bunları bir yazıda sustururum. Zaten yazdıkça bana niye cevap vermiyorlar, sus pus oluyorlar?»

Toprak ağası onun değil, benim ne söyleyeceğime bakıyordu. Borazamı telefonla istedikler. Adımı bağırıyorlardı, gitti.

«— Demek Anayasa nizamını koruma kanununu hükümet bunun için getiriyor.»

«— Ne sandındı ya, bunun için... Vatanı huzur istiyor. Şeer işi modaların köye girmesini istemiyor. Bu modayı köye sokmayacak hükümet.»

Anlaşıyordu Vehbinin Kerrakesi. Biz istiyoruz demiyordu da hükümet istiyor, diyor. Konuşmasından kendi sınıf bilincine pratik olarak erişmiş olduğu kadar belli idi ki, bunu çok kimsenin görmesini istedi. İş çok ciddi tutuyordu. Neyi istediği, neyi istemediği; neyi yaptırmak azminde olduğu, neyi yaptırmıyacağı bilinçli olarak kafasında biliniyordu. Yoksa bu kadar toprağın üzerinde oturabilirdi mi?

Cerre çıkmış, seçim öncesi devşireceklerini toplamaya gelmiş, Amerikan borazam döndü. Ben alacağımı almıştım. Zaten bir garson, görüşmek istediğim insanı beni beklediğini haber verdi. Veda edip ayrıldım.

Onlar tezgah başında viskileri yudumuyorlardı.

si, birbirinden Haliç ve Boğaz'daki gibi suyla ayrılmış iki toprak parçasında değil de, yekpare sahada olması en uygundur. Yoksa köprü yapımıyla boğazın «millî park» durumunu yoketmiş oluruz ki, bu da turizm açısından yanlıştır. Zaten boğazın topoğrafik yapısı yoğun yerleşmeye elverişli değildir. Çok kath iskanlar denize dik olarak giren vadilerde yapılmamalıdır. Altı yapı yatırımları açısından bu tür yatırımlar çok pahalıya mal olur ki bundan en fazla zararı belediye ve devlet görür. Boğazın her iki yakasındaki yerleşme şehirlerarası ve ülkelerarası ulaşım şehrin içinde bırakacaktır. Bu

da trafik problemlerine yeni düğünler getirir. Uzmanların açıkladığına göre Kocaeli ve Trakya arasındaki arter şehrin dışında tutulmalıdır. Yoksa şehiriçi trafiğini de buna yüklemek mantıksızdır. Ne var



ki, boğaz köprüsünü savunanlar, hem Asya - Avrupa bağlantısına, hem de İstanbul şehrinin trafik derdine panzehir bulmuş havası içindedirler. Oysa artık

kıtalararası ulaşım demek, kitlelerin nakli demektir ki, bu ise demiryolunu da kapsayan bir ulaşım sistemiyle mümkündür.

Kısaca ülke gerçeklerine ve şehirliğin prensiplerine uymayan, sadece «kartpostallık yapma» yapma gösterişi, yersiz bir hevestir. Boğazın millî park durumundan çıkmasını temin edecek bu proje gerçekleşirse, ülkemizin boraksını, bakırını, sanayiini elbet bir gün kurtarıp tam bağımsız oluruz, ama köprü yapılmış iş isten geçmiş olur. Aydınlar, emekçiler ve tüm halkımız ülkemizin geleceğini gölgeleyen BOĞAZLAMA KÖPRÜSÜNE karşı direnmelidir.

BOĞAZ KÖPRÜSÜNE HAYIR!

— Pilonu asılan döviz —

Bürodaki aydın mühendisler İstanbul'un ulaşımın ele alınması ve giderek nazım plana varılması, ondan sonra da köprü sorununa bu açıdan bakılarak değerlendirilmesi görüşünü savunmuşlardır. Buna karşı olarak Varto zelzelelerinde İmar Bakanlığı Müsteşarı iken yap-

Laos, ikinci Vietnam olabilir mi?

Selma ASHWORTH
— Londra'dan Yazıyor —

LAOS, Vietnam ile Kamboçya ve Tayland arasında sıkışmış adeta tampon görevini yapan bir memleket. 1954 ve bilhassa 1962 Cenevre Konferansından bu yana özgürlüğü, bağımsızlığı ve tarafsızlığı, Konferans tarafından kabul edilmiş bir devlet. 1954'den bu yana Laos'da ki Enternasyonal Kontrol Komisyonu da bir jandarına rolünü oynamakta... Fakat Laos'daki durum bu yazdıklarımın çok daha çapraşık.

Çünkü Laos halkının üçte biri krah tanımayan «Pathet Lao» yu teşkil etmekte ve onun politik kolu «Neo Lao Haksat» yani Vatansever Lao Cephesini desteklemektedir. «Neo Lao Haksat»ın temsilcileri Laos Kralını ve özellikle Başbakan Prens Souvanna Phouma ile kabinesini, «vatan haini» olarak suçlamaktadırlar.

«Pathet Lao»nun elindeki bölgeleri bombalayan Amerikan uçaklarını Başbakan Prens Souvanna Phouma davet etmiştir.



Amerika unutmayalım ki, 1962 Cenevre Konferansında Laos'un bağımsızlığını tanımış ve onun iç işlerine karışmaması anlaşmasının altına imzasını atmıştı. Bugün ise Amerika emperyalist emelleri yolunda, 1962 Cenevre anlaşmasını hiçe saymaktadır. Ve Vietnam savaşının yanı sıra, Güney - Doğu Asya'da Laos'un gizli savaşını herkeşin gözleri önünde sürdürmektedir.

Amerikan kukla Başbakan (Prens) Souvanna Phouma, Vatansever Lao Cephesinin, Ku-

zey Vietnam gerillalarına yakınlık ettiğini ve Laos'da en aşağı 40.000 Kuzey Vietnam gerillası olduğunu iddia etmektedir. Fakat Başbakanı göre Laos'da tek bir Amerikan askeri ve Amerikan savaş gücü yoktur.

Halbuki gerçek çok başka. «Pathet Lao»nun partisi Neo Lao Haksat (Vatansever Lao Cephesi) Genel Sekreterinin 1968 yılının son iki ayında Laos'daki Enternasyonal Kontrol Komisyonuna verdiği 3 raporda belirttiği gibi Amerikan uçakları Neo Lao Haksat'ın elinde olan bölgeleri bombalamakta, alçaktan uçarak köy ve kasaba halkına ateş açmakta, ve bitkileri yok edici ze-

hirli kimyevi maddeler püskürtmektedir. Lao Vatansever Cephesi Genel Sekreteri Phoumi Vongvichit, Amerikalıların en modern B52 uçaklarıyla, bazen günde 200 çıkış yaptıklarını açıklamaktadır.

Bu konuda Sovyet Dışişleri Bakanı A. Gromyko, Tass a-



jaasına verdiği demeçte Amerika'yı Güney - Doğu'da savaş yaymakla itham ve 1962 Cenevre Anlaşması'na riayet etmeye davet etmiştir. O zaman bu demeç'e cevap veren Amerikanın Savunma Bakanı Sözcüsü McCloskey: «Laos'da Amerikan tırmanmasını yalanlamıştır. Ama çok geçmeden, 10. Mart, 1969'da Amerikan Savunma Bakanı Melvin Laird: «Amerikan askeri kuvvetleri Laos

topraklarına girmiş olabilirler» demek zorunda kalmıştır.

Güney - Doğu Asya'dan gelen haberleri biraz yakından izleyenler, Amerika'nın C. I. A. casus ordusunun Laos'da fink attığını çok iyi bilirler. Bu pek eski hikayedir. En çıplak örnek: Laos kralına bağlı 30.000 nüfuslu Meo kabilesi tamamen C. I. A.'nın elindedir. 200'den fazla C. I. A.'ye bağlı Amerikan subayı Meo kabilesinde Lao Vatansever Cephesine ve Kuzey Vietnamlılara karşı savaşacak gerillalar organize etmektedir. En modern savaş araçları ve en usta gerilla metodları C. I. A. tarafından Meo kabilesinin içine sokulmuştur. Buna benzer başka örnekler de sayabiliriz. Sivil Amerikalı pilotlar tarafından kullanılan uçaklar bu bölgeye durmadan malzeme taşımaktadır. Amerika'nın göze görünen ordusunun yanında, göze görünmeyen, tehlikeli ordusu C. I. A. Vietnam'dan gayri Laos'u, Kamboçya'yı ve Tayland'ı ahtapot gibi sarımsıdır.



SOUVANNA PHOUMA
— Amerikalı Başbakan —

Paris'te, Vietnam Barış konuşmalarının devam ettiği sırada, Laos'da, Kamboçya'da ve Tayland'da Amerika'nın çevirdiği dolapları görmek, ne derece kötü niyetli olduklarını bir kere daha saptamaktadır.

İkinci buzçözümü ve Türkiye...

Türkiye'nin Atlantik Pakti'na girdiği günleri görmüş olanlar, o zamanki yöneticilerin meseleyi kamuoyuna nasıl yansıttıklarını hatırlarlar. Bu takuma göre, Türkiye NATO'ya girmekle, birdenbire karanlıkları yırtmış, batı uygarlığından sayılır olmuştur. Paktili kapısını öylesine istekle açmış ki, hani kapı açılmasa, çoğu yöneticimiz, batı uygarlığından sayılmamanın zilleti içinde ve de aşağılık komplekslerinin en onubuzunun pençesinde inleyip duracaktı.

Türkiye'nin silah deposu haline getirilerek nükleer silahları üzerine çekilmesine karşı duranların ne kadar haklı oldukları bugün artık anlaşılmıştır. Şüphesiz yarın daha iyi anlaşılacaktır.

General De Gaulle'un NATO'ya karşı taktığı gerçekçi tutuma kufak veremeyenler, yeni Alman Cumhurbaşkanı'nın sözlerini de kosa mı dinleyeceklerdir? NATO içinde Birleşik Devletler'in birinci sınıf ortağı durumunda olan bir Almanya'da, hem de bir cumhurbaşkanının «Almanya NATO'dan çekilmelidir. NATO'da kaldığımız sürece Almanların bir araya gelmesi imkansızdır» demesinin önemi büyüktür. Heleemann'ın akıllı, izanlı ve gerçekçi sözleri bugün son gelişmelerle Doğu'da da beklenen yankıyı uyandırmakta gecikmemiştir.

Nitelik Varşova Pakti üyeleri, toplantıya başkanlık eden Dubçek'in ağzından, sosyal sistemleri ne olursa olsun, bütün Avrupa ülkelerini ikinci kez, barış içinde birlikte yaşamayı gerçekleştirmek, Avrupa ülkelerinin askeri bloklara tahsisine son vermek üzere konferansa çağırılmıştır. Bu ikinci buzçözümünün, albayazların silahlanmaya, intikamcılığa, «ne bahasına olursa olsun sömür» ilkesine bağlayan faşist takumunun engellemelerine rağmen, yakın bir gelecekte «askeri paktilerin ortadan kaldırılmasına dönüşmesi kuvvetle muhtemeldir.

Önümüzdeki günlerde daha da belirlenecek olan ve sadece Avrupa'nın değil, bütün dünya ülkelerinin politikalarını etkilemesi doğal bulunan bu gelişme karşısında Türkiye ne yapacaktır.

Türkiye, birinci buzçözümünde olduğu gibi, dünya açtıkça öncüsü büyük müttefiklerimizle dostlarımızla birlikte...

bir politika mı izleyecek, yoksa bu kez aklını başına devsirip NATO'ya da, CENTO'ya da karşı, gerçekçi bir politikasını mı tutacaktır?

Türkiye dış politikasını yönetenlerin gerek NATO ile, gerekse de Amerika ile olan ilişkilerinin niteliğine bakarsak, AP dış politikasının bloklararası gelişmeleri sağlıklı bir biçimde değerlendireceği konusunda hayli şüphelidirler.

Amerika ile imzalanan ve sayıları meçhul olan türlü ikili anlaşmalarla ilgili görüşmelerin artık ilkel bir güldürüşün sınırlarını bile aşan bir biçimde savsaklandığı bir sırada, Tunçkanat'ın, Türk ekonomisini kısıtlayarak bağlamayı amaçlayan yeni bir «ikili anlaşma»yı daha kulağından tutup ortaya çıkarması, bu konudaki şüpheleri daha da artırmıştır.

AP, NATO ve Amerika konusunda, dün olduğu gibi bugün de dünyanın değişen manzarasına zerrece bakmaksızın kraldan fazla kralcı bir politika sürdürmektedir. AP yöneticilerinin NATO'suz, Amerika'sız katıyen yaşayamayacaklarını haykırdıkları, NATO'yu ve Amerika'yı eleştirirlerken «vatan ihaneti» ile suçladıkları, bu konuda yazıp çizilenlerin pesine savcılar saldıkları öteden beri biliniyor.

Ama Fransa NATO'dan çıkmıştır. NATO'nun üyeleri Amerika'nın NATO paravanasıyla Avrupa'da ekonomik, askeri ve politik bir hegemonya kurmasını şiddetle eleştirmişlerdir. Avrupa, «paktiler ötesi» devreye girmektedir. AP dış politikasına viz gelir... Varsa Amerika, varsa yoksa NATO! AP yöneticileri, böylesine candan bağlı oldukları NATO'ya nasıl girebildiğini, NATO'lu müttefiklerimizin bizim için ne kadar düşündüğünü, askeri alanda yorganımızı aşan fedakarlıklarımızın nasıl değerlendirildiğini hiç düşünmüşler midir?

Dış işlerimizi yöneten AP'iler, NATO üyelerinin bizzat NATO örgütüne yönelttikleri eleştirilerden haberi müdürler? Haberli iseler, bunları, kamuoyunun geçtik, meclislerde neden açıklamamışlardır?

Yazımızı bir NATO üyesi ülkenin NATO'ya, onun politik, ekonomik ve askeri örgütüne, öteki üyelerine nasıl baktığı konusunda bir örnekle, Türkiye Dışişleri Bakanı Çağlayangil'in parabolaları klübü önünde helittiği NATO'ya ilişkin düşüncelerini vererek bitirmiş istiyoruz.



Laos'ta devam eden gizli savaşta çarpışan gerillalardan biri

YUNANISTAN

Armatörler birbirlerini yiyorlar!

MİLYONER armatör Stavros Niarchos, Yunanistan'ın Junta hükümetine karşı teklifte bulunmuştur: «Şayet Yunanistan hükümetinin yeni petrol rafinerisinin imtiyazı Onassis yerine, kendisine verileirse, Niarchos Yunanistanda 206

milyon sterlin değerinde yatırımlar yapacaktır.»

Ve ilk ağızda garanti olarak bir Yunan Bankası'na 10 milyon sterlin döviz olarak yatırmayı söz vermiştir. Geçen Kasım ayında Onassis ile Yunan Hükümeti arasında, petrol rafinerisinin imtiyazı Onassis'e tanındığı



halde 142 milyon sterlinlik bir yatırım yapacağı konusundaki anlaşmanın ilk tasarısı hazırlanmıştı. Onassis, bir alüminyum fabrikası, elektrik santrali ve yılda 7 milyon ton ham petrol rafine edebilecek bir ra-

fineri kurmayı teklif ediyordu.

İki milyon arasındaki kavga, 18 milyon sterlin'le 28 milyon sterlin arasında bir fiata yapılacak fakat işleme başladıktan sonra muazzam kârlar bırakacak olan petrol rafinerisi üzerinedir.

Yunanistanın Ekonomik Koordinasyon Bakanı Nikolaos Makarezos, Niarchos'un teklifini çok yakından incelediklerini, zira bu iki armatör arasındaki yarışmanın Yunan hükümetinin lehine olduğunu söylemiştir.



Onassis kuracağı Alüminyum endüstrisini emniyet altına alacak yabancı firmaların desteğini sağlamakta zorluklara uğramıştır. Amerikanın Reynolds Metal firması ile yaptığı anlaşma sonradan bozulmuştur. Bakan Makarezos: «Şayet Onassis, Alüminyum fabrikası konusunda verdiği sözü tutmazsa, pek tabiidir ki petrol rafinerisi ona verilmeyecektir.» demektedir.

Niarchos'un teklifinin en büyük avantajı, garanti olarak yabancı döviz yatırımı yapmasıdır. Bu Yunanistan'ın kısa vadeli borçları bağ aşısını bir süre için düşürebilir. Fakat Onassis'in teklifi kabul edilirse, yatırıdığı kapital çok uzun bir süre Yunanistan'da işleyecektir.

Niarchos, teklifi kabul edilmezse, garanti olarak yatıracağı parayı Yunan Hükümetine düşük faizle uzun vadeli borç olarak verecektir.

Kısacası, bu iki milyon bir-birinin mezarını kazmakta, birbirine kazık atmanın yollarını aramaktadır.



ONASSIS

— Niharkos'la çekişiyor —



Avrupa'da Alkılıç için kampanya genişliyor

ALKILIÇ isminin yarattığı yankılarla ilgili kısa, iki hikaye anlatacağım... Birincisi, bugün İngiltere'de ve tüm Avrupa'da «ALKILIÇ» isminin ya basın, yahut televizyon ve radyo yayınları kanalıyla duyulmuş olmasıdır. Öyle ki, gelecekte bazı Avrupa Üniversiteleri Hukuk fakülteleri, Alkılıç davasını inceleyeceklerdir. Bu dava hukuk tarihinin mahi olmuştur.

İngiliz basını hâlâ ALKILIÇ davasını eleştirmektedir. Daha geçenlerde İngiltere'nin çok ciddi dergilerinden «The Listener»de Mr. Keith Kyle, Türk mahpusu Şadi ALKILIÇ ile Yunan mahpusu Eleni VULGARİ'nin çilelerini bir kere daha dünya kamuoyuna sunmaktaydı...

Amnesty International'ın avukatı Mrs. Betty-Ashton'un Türkiye dönüşü hazırladığı rapor, Amnesty'nin bütün yayın gücünü harekete geçirecektir. Amnesty'nin ikinci kampanyasının açılacağı gün, Londra Kardeş Derneği Londra'daki «Foreign Press Association» kanalıyla dünya ajanslarına «Türk mahpusu, fikir suçlusu Şadi Alkılıç'ın, demokratik Türkiye'de basma gelenleri başlığı altında bir bildiri verecektir.

Uluslararası Basın Enstitüsü de, ikinci bir ALKILIÇ protestosu hazırlanmaktadır. Bu seferki protestonun yankıları, Türkiye'deki iktidar politikacılarının yurt dışı «prestijini» hakikaten pas pas gibi ayakları altına alacaktır.

Almanya'nın hemen her şehrinde Türk öğrencinin ve öğrencisinin sesi yükseldi... Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu'nun Münich'te geçen hafta yaptığı toplantıda, Şadi Alkılıç'ın kurtuluşu kampanyasının bütün gücümüzle devam ettirilmesi, aldığımız kararların en önemlileri arasındaydı.

Bunlar Şadi ALKILIÇ isminin uyandırdığı yürekli ve güçlü yankılardır! Bu birinci hikaye... İkinci hikaye ise, öyle yukarıda yazdıklarım gibi insanlı değil, aksine yüz kızartıcı bir hikaye...

Londra'da «Londra Türk Hatkevindeyim... Konuşanlar, sohbet edenler ve çay içenler... Kocası ve iki çocuğu ile «görgüsünü ve bilgisini» arttırmaya İngiltere'ye gönderilmiş bir de bayan öğretmenimiz... «Ben, diyor bu bayan öğretmen, buraya gelmeli büsbütün vatansever oldum. Efendim, İngilizler bizi hiç tanımıyor. Geldim gelmeli «Hayat» dergisini Londra'da satın alacak yer bulamadım...» Türk kültüründen yararlanmamasının nedenlerinden biri de, «Hayat» dergisinin Avrupa'ya bol bol yollanmamasıymış. Durun, durun, konuşmamız burada bitmedi... Bayan öğretmen konuşmaya devam ediyor: «İngiliz gazetelerinde, televizyonda bizimle ilgili hiç bir haber yok. Mesela Cumhurbaşkanımız Sunay bir autok veriyor. İngilizler bu nutuktan bahsetmiyor hiç... Aldırdıkları yok. Sonra tutuyorlar, ismini cismini hiç bilmediğimiz, adını hiç mi hiç duymadığımız bir Türk hapse mi atılmış ne, onun kocaman resmini televizyonda gösteriyorlar. Ne rezalet!»

Biz Türk öğretmeninin bilgisine, gücüne inanıyoruz. O soylu ve kudretli Türk öğretmenleri topluluğunun güzel bahçesindeki, soysuz bir kaç ot'tan biri bu bayan öğretmen! Onu da biliyoruz. Ve «vatanperver» öğretmen hanım'a bir çift sözümüz var: «Gerçek rezalet sensin bayan öğretmen! Senin gibi öğretmenler ortadan kalkmadıkça, Alkılıç gibiler hapislerden kurtulamayacaktır.»

NATO'nun 1969'da sona ermesiyle ilgili olarak Danimarka Dışişleri Bakanlığı üç ciltlik bir araştırma yayınlamıştır: Dansk Sikkerhedspolitik 1948 - 1966 (2 bin). Udviklingen inden for NATO 1966 - 1967. Udenrigsministeriet. København, 1968.

(Yirmi yıllık bir NATO serüveninden sonra bunca tartışma konusu olan bir meselede bizim dışişlerimizin ne gibi etüdler yayınladığını ayrıca merak ederiz.)

Danimarka'nın «gri kitabı» diye adlandırılan bu araştırmada, genel olarak, NATO'ya eleştirel bir gözle bakılmaktadır. Eleştirilerin çoğu, Fransa'nın NATO'yu kapıdası etme medenileri doğrultusunda... Detayları ayrı bir yazı konusudur. Biz kitapta yer alan ve bir NATO üyesinin Türkiye'ye nası baktığını gösteren bölümlerine değinmekle yetineceğiz.

Belçika, Luxemburg, Hollanda, Norveç, Kanada ve Portekiz'in de katıldığı Danimarka görüşü şöyledir:

Danimarka, Türkiye'nin ve Yunanistan'ın pakta katılmalarına karşı çıkmıştır. Türkiye ve Yunanistan'ın pakta katılmaları, askeri alanda NATO'ya hiçbir güç sağlamayacak, buna karşılık böyle bir durum, topraklarının saldırgan amaçlarla tehdit edildiği düşüncesiyle Sovyetler Birliği'ni tedirgin edecektir. Bu yüzden, Danimarka Hükümeti, Türkiye ve Yunanistan'ın Atlantik Pakti'ne kabul edilmelerine karşı çıkmıştır. (Birinci cilt, sayfa 43.)

Bununla birlikte Danimarka kamuoyunun ve öbür küçük müttefiklerinin düşünceleri nazarı itibara alınmamış ve hükümet Amerika'nı baskısıyla, parlamento kararı olmaksızın onaylamak zorunda kalmıştır. (Birinci cilt, sayfa 45.)

Şimdi bu da, AP Dışişleri Bakanı'nın Rotary Klüb'ün milyonlar isadamları önünde yaptığı konuşma:

«NATO ittifakı, hür dünyanın ve bu arada Türkiye'nin güvenlik ihtiyacını karşılayan kolektif savunma tertibi olarak bugün de değerini muhafaza etmektedir. Hali hazır şartlar, NATO'nun bu müessir fonksiyonuna daha uzun yıllar ihtiyaç duyulacağını göstermektedir.»

İyi uykular!

Hüseyin BAŞ

■
Arnavutluk
Folklor
Ekibi'nin
gösterileri
arasında
komünizmi
övdüğü
iddiasıyla
tutuklanan
Ayberk
Çölok,
Yaşar
Kemal'in
Teneke adlı
oyununun
provası
arasında
■



500 sinema seyircisinin çağrısı

Burası 4000 nüfuslu bir kasaba. Adı: ÇEŞME. Hani yaz gelince burjuvanın, plaflarında fink attığı sabıl kasabası. Hani kış geldi mi bütün tüccarlarıyla sömürülen, emeğini alamayan 4000 fakir insanın kasabası.

Yürekli Çeşmeliler, terbiyelidirler, ahlaklıdır. Haksızlığa boyun eğmezler önceleri terbiyesi gereği. Sonrasına tahammülüdür. Bilgisizdir ama sağduyusu vardır. Uygar değildir ama eğilimi vardır uygarlaşmağa Çeşmeli'nin...

Bekliyor Çeşmeli daha rahat, daha mutlu bir yaşam. Kahve köşelerinden bıktı artık, bu aldatıcı, soyguncu sinemasından da...

Aşağıdaki çağrı, Çeşmeli 500 sinema seyircisininindir. Başarılar.

Kahroluyoruz, boğuluyoruz burada. Kim der diyecek bu emperyalizme? Bir takım türedilerin, sanattan habersizlerin yeni «Yeşilçam» kuralığını kim yıkacak? Kim yeter diyecek bunlara.

Sinema halka indii ama sadece fiatıyla. En etkin eğitici sanat dalı, bizde en büyük sömürü ögesi. Halk kanmıyor, inanmıyor artık yerli sinemaya. Ama başka eğlenecek araç olmadıgından, seyredeceğinin ne denli berbat olduğunu bile bile, sövgüleye, sövgüleye gidiyor sinemaya.

Ey Ağalar! Bezirganlar! Yutmuyoruz artık yaptıklarınızı. Kovboylarınızın bir meydanda döndüğünü biliyor, göbeklere, öpüğe küfrediyoruz. Yaş gözlerinize güldür, gaz tüplerinden yaptığınız uçan dairelerle alay ediyoruz. YUH! Diyoruz size YUUUUHH! Küçüğümüzden büyüğümüze kadar bir ağızdan.

Dolandırıyoruz, aldatıyoruz burada. Şehirlerde yıllar önce gösterilen filmlerin sözümüz yabana (Galası) (!) yapıyor. Sahte oyuncular, Rejisörler çıkıyor sahneye. Filmlerini şıgırıyorlar, çağdaş sinemayı getirdiklerini söylüyorlar. Bilgiçlik, ukalalık ediyorlar, azarlıyorlar halkı, inanmıyor, güvenmiyor diye onlara. Filmin kışkırtıcı örtmek için monolog yapıyor Bay Rejisör (!), oyalmak için. YUUUUHH! diyor halk YUUUUHH! Azarlanıyor sahnedeki. Terbiyesizlikle suçlamıyor. Polisçe dışarı atılıyor. Kimdir bu zorbalığa ışık yakanlar, bu halk düşmanları?

Uyanıkız biz, gözlerimiz açık. Bertold Brecht'in is-tediği gibi.

«Evet güzel açık seyircileriz. ama ısklıandır bizi, her şeyi aydınlıkta görelim. Madem ki

«Gözü açık seyirciler gerek» hepimize. Bekliyoruz umutla. Geleceğin heyecanıyla yü-regimiz senin.

Ama hakkımızı istiyoruz, hor görüldüğümüzün ödün alınmasını istiyoruz. Evet soruyoruz şimdi yumruklarımızı sıkıp: Ey Yeni Sinemacılar, Sinematekiler, Genç Devrimci Sinemacılar neden hep susuyor, eylemlerinizi sunmuyorsunuz? Arayın bizim hakkımızı, sorun hesabımızı. Kimdir bu Baytekinli Rejisör (!) Bu bilgiç, bu halk düşman adam. Kim dilini ağızına sokacak böyle türedilenin, bu ASALAK'ların.

Ne zaman bu sinema emperyalizmine son verilecek? Herşeyi bizden beklemeyin dostlar. Emekçinin işi değil bu tümüyle. Aydınlar işi bu. Biz kandırıldığımızı biliyor, kızıyor, bekliyoruz. Yaşılçam'ın çam deviricilerine güvenmiyor, aralarındaki halk düşmanlarını ayıklayacaklarını sanmıyoruz. Hepsi sömürge değil mi?

Yüreğimiz, YÜREĞİMİZ sizinle devrimci sinemacılar, bizden yana aydınlar. Bundan daha iyi ne istersiniz bizden. Ha gayret.

- Ayberk Çölok olayının içyüzü
- Şehir tiyatrolarında reform
- Dağlarca: «Amerika'ya hayır»
- Abidin Dino'nun başarılı sergisi
- Köyde yapılan tiyatro galası

■ Ayberk Çölok Olayının içyüzü

Geçen hafta «Arnavutluk Folklor Ekibi'nin Ankara'daki gösterilerini izlediği sırada «Yaşarın Komünizmi» diyerek komünizmi övdüğü iddiasıyla tiyatro sanatçısı Ayberk Çölok'un tutuklanması özellikle sanat çevrelerinde tepki yaratmıştır. Çölok'un mensup bulunduğu Halk Oyuncuları topluluğunun yöneticilerinden Tuncel Kurtis olayla ilgili olarak şunları söylemiştir:

«Selim Sırrı Tarcan Kapalı Spor Salonu'nda Arnavutluk Folklor Ekibi gösteriler yapıyordu. Biz sanatçılar folkloru çok severiz. Arkadaşım Ayberk Çölok'la birlikte bir lokantada yemek yiyip her zamanki gibi normal içkimizi aldıktan sonra Selim Sırrı Tarcan salonuna gittik. Herkes gibi biz de te-zahürat yapıyor, çılgınca alkış-lyorduk. Ayberk galiba biraz fazla tezahürat yapıyordu ki, i-çeriye polisler hursla girdi ve Ayberk'i alıp dışarı çıkardılar. Münakaşa dışında oldu. A-ralarında nasıl konuşma geçtiğini bilmiyorum. Ama Ayberk salonda, yanında oturduğu sü-rece, gazetelerde yazıldığı gibi komünistlikle ilgili tek kelime sarfetmedi. Hem böyle bir top-lulukta ve bu kadar kalabalıkta, bir insanın hiç yok yere id-dia edildiği gibi «Yaşarın Ko-münizmi» diye bağırması için deli olması gerekir. Oysa, Ay-berk çok akıllıdır.»

Öte yandan, Dışişleri Bakan-lığı'nın çağırması olarak Türki-ye'ye gelen Arnavutluk Folklor Ekibi'nin gösterileri Türk seyir-cileri tarafından büyük hayran-lık ve takdirle karşılanmıştır.

■ İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda Reform

AP'n Belediye Meclisi üyele-rinin, Türkiye tiyatrosunun çile-keş ve devrimci rejisörü Muhsin

Ertuğrul'u şehir tiyatrolarından uzaklaştırmak için yaptığı yö-netmelik, yeni belediye meclisi tarafından değiştirilmiştir.

Bilindiği gibi, 1965 seçimle-rinden sonra Belediye Meclisi'ne hakim olan AP'ilerin, sadece iğbâsından uzaklaştırmak için yaptığı değişiklikten sonra Ti-yatro Yazarları Derneği, şehir tiyatrolarını boykot etmiş, bir-çok ünlü oyuncu da tiyatrodan protesto amacıyla ayrılmışlardı.

Kabul edilen yeni yönetme-lik, baş rejisörlük kadrosunu ye-niden koymakta ve baş rejisö-re geniş yetkiler tanımaktadır. Bu değişikliğin, Muhsin Ertuğ-

rul'un yeniden şehir tiyatrola-rına dönmelerini sağlamak için getirildiği belirtilmektedir.

Öte yandan, yönetmelikte yer alan yeni bir hüküm, yerli ti-yatro yazarlarına büyük soru-maluk yüklemektedir. Yönetme-lğin birinci maddesi «Belediye tiyatrolarında yüzde 50 oranı-da yerli oyun temsil edilmesini öngörmektedir. Yerli yazarları-mız sorumluluk duyarak kalite-li eserler veremedikleri takdir-de, sırf bu maddeyi uygulaya-bilmek için şehir tiyatroları ka-sa zamanda defnere olmak teh-likesiyle karşı karaya gelecek-tir.



Reklam, işlerinizi saat gibi yürütür

REKLAM VE TANITMA FAALİYETLERİNİZİ
yurt içinde ve dışında
EN ETKİLİ VE EN İSRAFSIZ ŞEKİLDE YÜRÜTMEK İÇİN
Kurumumuz hizmetlerinden faydalanınız

BASIN İLÂN KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no 1, kat: 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01, İstanbul



Tarsus'lu sanatçıların galasını köyde yaptıkları «Kanuncu» adlı oyundan bir sahne.

■ Fazıl Hüsni Dağlarca Amerika'ya Gitmiyor!

Amerika'nın Pittsburg şehrinde yapılacak «Uluslararası Şiir Forumu»na katılmak üzere, geçen yıl «Yaşayan en büyük Türk şairi» seçilen Fazıl Hüsni Dağlarca, bu foruma «son olayları ve kanlı pazarı protesto için» katılmayacağını açıklamıştır.

Dağlarca, bu konuda şöyle demektedir:

«Çağrılı olduğum yere daha önceki yıllarda da, bu yıl da Amerika dışından bir çok ozanlar gitmiştir. Bunlar arasında Sovyet ozanı Yevtuşenko bile var. Kendi ülkeleri ile Birleşik Amerika arasındaki baskıların bu şiir yaklaşımını önleyememiştir. Edebiyat alanındaki «birbirini görme», ulusların da birbirini görmelerini sağlayacağı için yararlı da sayılabilir. Önce, bu nedenlerle çağrıyı sevinerek kabul etmiştim. Ama son aylardaki, hele son haftalardaki olaylar karşısında sevincimi yitirdim. Türk ulusal bağımsızlığının, Mustafa Kemal anlayışından dışarı çıktığını gözlerimle gördüm. Kamunun bu karşı koyuşunun, şiirin bütün barış ölçülerini, iyimserliğini aştığını duydum. Bu yüzden içime sığmadı gitmek...»

Dünyada her yer, öncelikle de Küba, Afrika ve Çin'i görmek istediğini söyleyen Dağlarca, «Türk ozanının bugünkü görevi, toplumunu uyarmaktır. Mustafa Kemal'in eksikliğinde, eksiltmişliğinde, bu uyarı bütün gerekliliği ile her sanatçının birinci görevidir, ben de. Hele yöneticilerimizin bizden yana olmadığını eloğlu bile söylüyor...» demektedir. Dağlarca, Amerika'ya gitmemekle «Forumu katılacak sanatseverleri, bir yandan protestoya iten nedenleri de belirtmek istediğini» de belirtmiş ve Uluslararası Şiir Forumu Direktörü Samuel Hazo'ya, bu protestosunu bir şiirle açıklamıştır.

■ Abidin Dino'nun Başarılı Sergisi

Dünyaca tanınmış ressamımız Abidin Dino, geçen hafta Paris'te ünlü galerilerinden «Hennette Coméssta» son resimlerini sergilemiştir.

«Hennette Coméssta» sergisinde en çok dikkati çeken Abidin Dino'nun «Peri Bacaları» tablosudur. Yaklaşık olarak bin beş yüz darbe ile, yeni empresyonizm (Neo Impressionisme) tarzında meydana getirilmiş «Peri Bacaları» tablosuna 8 bin 500 (8 bin 500) liralık fiyat konulmuştur. Mevsimin bu en ilgi çekici sergisindeki tabloların ço-



ğunun kısa süre içinde satıldığı belirtilmektedir.

Dino'nun Nisan'da İstanbul'a geleceği ve 31 Mayıs tarihinde «Galeri 1» de sergi açacağı öğrenilmiştir. Türkiye'deki faşist baskılar yüzünden CHP döneminde yurttan ayrılıp Paris'e yerleşmiş olan Dino, 20 yıldan beri ilk defa Türkiye'de sergi açmış olacaktır. Dino'nun bu sergisinde, İstanbul'da bazı sergilerde görülen Türkiye'de yapılmış eserleri ile Paris'ten gelecek tablolarının yer alacağı ifade edilmektedir.

■ Köyde Yapılan Tiyatro Galası

«Şenlik 68» de HİGAT oyunu ile başarı ödülü alan TARSUS SANAT TOPLULUĞU, «Şenlik 69» da oynayacağı Hâşmet Zeybek'in KANUNCU adlı yapıtının galasını ALIFAKI köyünde yaptı. Aşağıdaki yazı bu gala ile ilgilidir.

Bizim galamızda parfüm kokmaz. Bizim galamızda gampanya patlamaz. Defilede olduğu gibi elbise sergilenmez. Bizim galamızda Hanfendi, beyefendi yoktur.

Ya bizim galamızda ne vardır? Ter kokusu vardır, kaygı vardır, dert vardır. Kısacası bizim galamızda gerçek yaşam vardır.

Bir kanuncu ki oynanır perde önünde, masa üstünde. ALIFAKI köyünde. Halkına, esnafına, tüccarına.

Bir avuç düzenbaz oynar perde gerisinde, uydurur kendine koskoca kanunu. Nizam tanımaz, intizam bilmez. Ve de böyle sürsün gitsin ister sonuna dek. Bir avuç genç bitsin ister bu oyun. Oynar kendi oyununu perde önünde. Koyar gerçekleri ortaya. En ince ayrıntılarına kadar. Bırakır yargıyı seyircisine.

Seyirci ki düşer bir kısmının içine korku, seyirci ki sevinir derdinin dile geldiğinde.

Bir topluluk gelir köye karıgar, köylülere. Köylüler tanırlar onları, onlar tanırlar köylüleri. Bu güne değin ikinci kez köye gelişleri. Otobüste bağlar sarnımıyetleri. El birliği ile bağlar hazırlık. Gezerler kahve kahve. Kız oyuncularımız vardır. Dönencenin evinde misafir. Çevirniştir etrafını genç köy kızları, konuşurlar. Söz ederler ortak yaşamlarından. Gezmek isterler köyü topluca, analarla, bacılarla, he deyip köyün içine. Kerpiç evlerden, yıkık damlardan kadınlar, genç kızlar eklenir topluluğa. Hayli genişler kadınların sohbeti.

Tarih: 69 Şubatının sonu. Ey... Millet... Akşam oyun var beton kahvede. Masalar üstünde, ALIFAKI KÖYÜNDE...

Erdal GÜLVER

Türkiye'de ilk defa çift taraflı kitap



ANT'IN KARŞITLAR DİZİSİ

ANT YAYINLARI, bu yeni dizisinde, belli konularda karşıt görüşlere sahip düşünürlerin eserlerini bir araya getirerek çift taraflı tek kitap halinde okuyucuya sunmaktadır. Dizinin ilk kitabına konu olarak, geçen yıl öğrenci hareketleri arasında ortaya çıkan anarşist ve «gauchiste» akımlar seçilmiştir. Çift kapaklı kitabın bir yanında anarşizmi ve «gauchisme»i savunan Daniel Cohn - Bendit'in, öteki yanında bu akımları şiddetle suçlayan Fransız marksistlerinden Jacques Duclos'un tezleri yer almaktadır. Dört renkli, offset baskılı ve çift taraflı kapak içinde 240 sayfa 7.5 Lira'dır.

İNCE MEMED I Sekizinci Baskı

Yaşar Kemal'in ikinci cildi de yakında çıkacak olan romanının birinci cildi. 557 sayfa, 15 Lira

ROMAN GİBİ

Sabiha Sertel'in 1919 - 1950 arasındaki mücadelelerini belgeleyen anıları. 422 sayfa 15 Lira

SAVAŞ ANILARI (2. Baskı)

Ernesto Che Guevara'nın Küba devrim savaşının öyküsünü anlatan kitabı. Türkçesi: Seçkin Çeçen, 300 sayfa, 10 Lira.

SIYAH İKTİDAR

Genç zenci lideri Stokely Carmichael Siyah İktidarı anlatıyor. Türkçesi: Can Yücel, 200 sayfa, 7.5 Lira.

NAZIM HİKMET'İN POLEMİKLERİ

Kemal Süllü, ünlü ozanın bütün kalem mücadelelerini bir araya getiriyor. 174 sayfa. 7.5 Lira

SABAHATTİN ÂLİ DOSYASI

Yakın tarihin en korkunç siyasi cinayetine Kemal Süllü ilk defa ışık tutuyor. 174 sayfa, 7.5 Lira.

ORTADİREK

Yaşar Kemal'in onbeş yılda tamamladığı dev üçlünün birinci kitabı. 460 sayfa, 15 Lira.

YER DEMİR GÖK BAKIR

Yaşar Kemal, dev üçlünün ikinci kitabında insanın bir düş dünyası yaratışını anlatıyor. 496 sayfa, 15 Lira.

ÖLMEZ OTU

Yaşar Kemal'in dev üçlünün son bölümü. Turancı, en büyük ustalıkla kullandığı kitap. 456 sayfa, 15 Lira.

ÜÇ ANADOLU EFSANESİ

Yaşar Kemal'in kaleminden Köroğlu, Karacaoğlu ve Alagayık efsaneleri. 288 sayfa, 10 Lira.

GERİLLA NEDİR

Che ve Castro'nun hocası Alberto Bayo, gerilla tekniğini öğretiyor. Türkçesi: Mekin Gönenç, 104 sayfa, 5 Lira.

YAŞANTIM

Yevtuşenko, Stalin dönemi ve sonrasında sanat hayatını anlatıyor. Türkçesi: İktisat Ağaoğlu, 144 sayfa.

Üç kalemden Göllüce faciası!



ADALET Partisi'nin Tarım Bakanı Bahri Dağdag, toprak ağalarının meydana getirdiği Türkiye Çiftçi Teşekkülleri Federasyonu'nun 6. Genel Kurul toplantısında azalet işgallerine değinerek "Bunlar geçici hadiselerdir, yılmayınız. Biz tapu devletin namusudur felsefesi içinde yola çıktık. Bırakıp kaçarsak, namertlik edersek, o zaman bizi kınayın. Türkiye'de kahredici bir ahlak sistemi yoktur demiştir.

Bu haberin gazete manşetlerinde yer aldığı üç gazetenin şkracıları ağız zımlına ve ağız ılgallına sahne olan GÖLLÜCE köyü izlenimlerini yazılarında dile getiriyorlardı. Toprak ağalarının ve onların hizmetindeki Bahri Dağdag'ın halka bğmanhklarını tescil etmek ürete, üç yazarın izlenimlerinden bazı bölümleri ahyoruz.

Cumhuriyet Gazetesi'nde İlhan Selçuk yazıyor:

"Göllüce köyüne yağmur yağıyordu.

Köylüler yağmurun altında:

— Biz Türk milleti değil miyiz? diye eğrisip ağlaşıyorlardı.

Jandarma kordonu altındaydı Göllüce... Kamyonetlere bindirilmiş yüz kadar jandarma eri bekliyordu köyü...

Jandarmalar mavzerlerine dayanmış sessiz...

Köylüler gözleri yaşlı...

Ve uzaktan uzağa serinlikte traktörlerin gürültüsü yankılanıyordu. Gayrimillî montaj sa-

İşkembe kübra'dan

İşkembeye baydırım. «İşkembe» Türk mutfağında başbaşa bir müessesedir. Onda ki kıvam, onda ki tertip, onda ki harikade tad dengesi, dünyanın pek az yemeğinde bulunur.

Taksim'de bir işkembeci dükkanı gece gündüz 24 saat açılmış... Takdir ettim. İşkembenin bilhassa bedmestliğe ve sabah mahmurluğuna olan olumlu faydası cümlece malumdur. Hem bunları uyarmak, hem halka gerçekten midevi bir güzel çorba içirebilmek için 24 saat açık durmadan bir ulusal hizmettir; överiz.

Memlekette 24 saat açık duran müessese yalnız emniyet kuvvetleri ile itfalye var ikem, bir işkembeci tam kadrosu, kazası, kepeşi, kaşığı ve kasesiyle 24 saat halkın emrinde olduğunu ilan etmektedir.

Bu, özel sektörün övgüye değer bir çabasıdır.

BURHAN FELEK
(Cumhuriyet - 20.3.1969)

Not: Felek, aynı zamanda Gazeteciler Cemiyeti Başkanı'dır.

nayinin traktörü, gayrimillî petrol sanayinin mazotuyla homur homur Hanım ağa'nın topraklarını jandarma kordonu altında sürüyordu.

Ve köylüler yağmurun altında ağlaşıyorlardı:

— Ölüyü biz, ölüyü biz...

Köyü bir deniz gibi çevreleyen ağa toprağı, ölü toprağı gibi serpiliyordu köylünün yüreğine... Elif kadının yüzünde bir heykelcinin elleri gezinmişti sanki... Gözleri çakmak çakmak anlatıyordu:

— Jandarma küfretti bize, yaraladı bizi. Kaymakam vekilinin elinde tabanca vardı. Biz jandarmaya, gominist miyiz bize küfrediyonuz dedik... Aha biz Türk milleti değil miyiz? Bu çocuklar acıdan ölsünler mi? Biz bu Türkiye'nin vatandaşları değilsek, denize döksünler bizi...

1969 Türkiye'sinde Elif kadını konuşuyordu. Göllüce'ye yağmur yağıyordu.

Bu ağaların, bu mebusların, bu politikacıların, cümle haramazadenin ve topyekün mütegalibinin savunduğu geri ve sömürücü düzenin sonu elbetle bir gün gelecektir... Ve o gün haramazadeler, Göllüce köylülerinin bugün döktüğü gözyaşının milyon mislini dökseler pısmanklıkları nafile olacaktır.

Milliyet'te Kemal Bisalman yazıyor:

«Evveldi gün jandarmalarla

sarılmıştı Göllüce... Kuş uçmıyordu köyden dışarı.

Başçavuş jeep'e dayanmış siğara tütürüyordu.

Bizi götünce bir tuhaf oldu Göllücelilerin yüzü... Önce höklüm adamları sandılar. Sonra anladılar neyin nesi olduğunu... Anlayınca da boşanıverdiler:

— Biz Yunan gavuru muyuk ki reva görürler? diye dövündü Durmuş Ali.

— Açız bey, kurtarın, dedi bir başkası... Derken bir çocuk korkudan ağlamaya başladı... Arkasından onu teselli eden anası... Sonra o, sonra bu, sonra şu...

Tüm köy halkı ağlıyordu karışıkça... Tıpkı çocuklar gibi... Uzun uzun hili çekerek... Uzun uzun hıçırarak...

Tarlaya çıkmışlar sabahleyin... Ot yolmak için... Ot dediğin, Elif kadının yiyeceği... Üç beş avrat daha varmış yanımda... Çıktıkları tarla da hanım ağasının tarlasıymış. Lafı öyle

Hapisane kaçağından mesaj!

Türkiye'nin anti-emperyalist ve anti-komünist halklarının kahraman ve fedakâr temsilcileri olan kardeşlerime selamlar, hürmetler, dualar ederim. Komünizmle ve emperyalizmle her çeşidiyle topyekün mücadele yakındır. Türkiye, Moskof usaklarına mezar olacaktır. Kufür nemrudu yıkılacaktır. Komünist ihlalları başlar başlamaz ve kızıl kâfirler ilk hamleyle yapar yapmaz, Türkiye Halk Kuvvetleri harekete geçecek ve tarihe çok ıretli sayfalar yazılacaktır.

Korkaklık, çekingenlik, nemelazımcılık ölümdür, zillettir, esarettir. Cihadda hayat vardır; hürriyet, şeref ve izzet vardır.

Vesselâmu alâ men ittebeal Huda...

MEHMET ŞEVKET EYGI
(Bugün - 18.3.1969)

ana, Hazinesinin diyor Elif Kadın...

Jandarma çı demiş, Elif kadını diremiş. Sonunda Torbalı Kaymakamı gelip emir vermiş jandarmalara:

— Alın bu pisleri dışarı, diye. Ne olduysa zaten bundan sonra olmuş... Elif kadını kolundan çekip sürükleye sürükleye çıkarmış bir jandarma tarladan... Hamile bir avrat, karnına yemiş tekmeyle... İki yaşında bir çocuk da gözüne bir dipçik.

Aç adam ne yapar dostlar?

Tarladaki yiyeceği ot bile, kendisinden esirgenen bir adam ne yapar dostlar?

Yaşama hakkı bile tanımayan bir adam ne yapar dostlar?

Ona bu hakkı, anayasanın da üstünde hangi kanun tanıd dostlar?

«Doğa kanunu» dur bunun adı...

Taşı taş, toprağı toprak, insanı insan yapan kanundur.

İnsanoğlu o kanuna göre doğar, ölüyor, yaşar.

Ama yaşar...

Ve Akşam'da İlhami Soysal yazıyor:

«Beraberce Göllüce'ye, Ağa-

lan'a gittiğimiz CHP Genel Sekreteri, Ortanın Solu bareketinin lideri Bülent Ecevit, bir gün önce dövlümüş, sövülmüş, perişan edilmiş köylüleri teselliye çalıştı. Onları kasınlara karşı gelmemeye, sabırlı olmaya, partisinin iktidara geleceği günleri beklemeye davet etti.

Ecevit büyük bir içtenlikle, lıncıncı bunları söylerken biz, CHP'nin henüz kesin bir tasarı olarak dahi ortaya çıkmamış toprak reformunu düşünüyorlardık. Gerçekten Ecevit ve arkadaşları iktidara gelse bu işi başarabilirler mi? Yani toprak reformunu yapabilirler mi? Diyelim iktidara geldiler, meclislerden bir kanun çıkardılar, bu kanun kaç yılda uygulanır? Atalan'ın, Göllüce'nin, Türkiye'nin binlerce köyünün yüzbinlerce, milyonlarca topraksız kaç yılda toprak sahibi olabilir?

Bizlerden yarına aç, ıssız, güçsüz, ayakta duracak takatleri kalmamış bu köylüler o zamana kadar nasıl yaşarlar? Önceki gün Atalan ve Göllüce'yi gördükten sonra bir kere daha inandık ki, sadece iyi niyet, sadece inanç bu ülkeden zulmü, bu ülkeden adaletsizliği kaldırmaya yetmeyecek. Daha başka birşeyler lazım, daha başka...

İsmarlama muhalefet!

Adalet Partisi'nin büyük bir eksikliği vardır: Bir muhalefet partisine muhtacdır. Ciddi dürüst, anayasaya bağlı bir muhalefet partisine! Bizimle aynı meşrû yoldan yürüyen, bu yoldaki hizmet yarışında bizi geçerek iktidara gelecek olan bir muhalefet partisini istiyoruz.

Biz iktidardan düşersek, demokrasi ortadan kopacaktır. Memleket bir kazaya uğramış durumundadır kafaacaktır.

Bizi tamamlayacak bir muhalefet partisine sahip olmadık. Geleceğe güvenle bakmak için buna ihtiyacımız vardı. Bizim asıl eksikliğimiz budur!

ORHAN SEYFİ ORHON
(Son Havadis - 12.3.1969)